

Kohtunike koolitusprogrammi aruanne

Riigikohus
Õigusteabe- ja koolitusosakond

Tartu
2023

SISUKORD

1.ÜLEVAADE KOHTUNIKE KOOLITAMISE STRATEEGIA RAKENDAMISEST 2022. AASTAL	4
1.1 ALUSTAVA KOHTUNIKU TOETAMINE.....	6
1.2 KOHTULAHENDITE KVALITEEDI TAGAMINE.....	7
1.3 KOHTUMENETLUSTE OSKUSLIKUM JUHTIMINE	7
1.4 KOHTUNIKE DIGIPÄDEVUSE ARENDAMINE	7
1.5 KOHTUNIKKONNA VÄÄRTUSHINNANGUTE KUJUNDAMINE... 	7
1.6 KOHTUJURISTIDE KOOLITUSSÜSTEEMI LOOMISE TOETAMINE JA KOHTUJURISTIDE KOOLITAMINE	7
1.6.2 Kohtujuristide koolitamine	7
1.6.3 Kohtujuristide väliskoolitused.....	8
1.7 KOHTUTEENISTUJATE KOOLITAMINE	8
1.8 UUED ÕPPEVAHENDID.....	9
1.9 KOHTUTE AVALIKU SUHTLUSE PARANDAMINE.....	9
1.10 VÄLISKOOLITUSED NING VÄLISSUHTLUS.....	9
1.11 KOOLITUSTE HEA KOOSTÖÖ KOKKULEPE PROKURATUURI JA ADVOKATUURIGA	11
1.12 KOOLITAJATE TUNNUSTAMINE	12
1.13 STRATEEGIA RAKENDAMISE EDUKUSE HINDAMINE	12
2 2022. AASTA KOHTUNIKE KOOLITUSPROGRAMMI TÄITMINE ..	15
2.6 ÜLDINFO	15
2.7 ÜLEVAADE TOIMUNUD KOOLITUSÜRITUSTEST	20
2.7.2 Valdkonnaülesed õiguskoolitused.....	20
2.7.3 Õiguskoolitused eraõiguses.....	20
2.7.4 Õiguskoolitused karistusõiguses	25
2.7.5 Õiguskoolitused haldusõiguses	27
2.7.6 Oskuskoolitused.....	30
2.7.7 Alustava kohtuniku koolitusprogramm	31

Sissejuhatus

Koolitusaruanne annab kohtunike koolitusnõukogule ülevaate aasta jooksul tehtud tööst. Koolitusaruande alus on kohtute seaduse (KS) § 44 lõige 3, mille kohaselt annab koolitusnõukogu hinnangu kohtunike koolituse tulemustele Riigikohtu esitatud iga-aastase ülevaate alusel. Kohtunike koolituse strateegia 2021–2024 (edaspidi: strateegia¹) punkt 9 näeb ette, et koos iga-aastase koolitusaruandega tuleb koolitusnõukogule esitada ülevaade strateegia elluviimise kohta ning esitada see koolitusnõukogule strateegia uuendamise üle otsustamiseks. Aruanne koosneb kahest osast. Esimene osa on kohtunike koolitamise strateegia rakendamise ülevaade. Selle osa ülesehitus lähtub strateegias seatud eesmärkidest (strateegia punktid 7.1 – 7.8). Aruande teises osas käsitletakse koolitusprogrammi täitmist ning toimunud koolitusi.

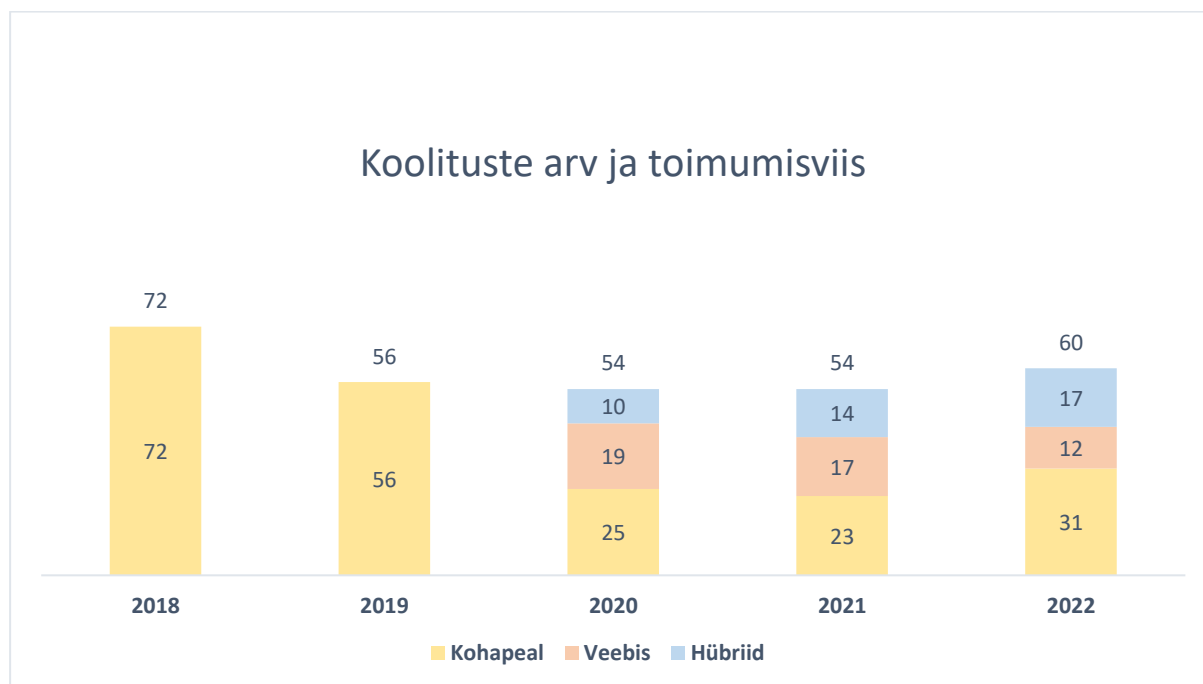
Koolitusaruanne on esitamiseks koolitusnõukogule, mis käesoleval ajal on koosseisus: Laura Aiaots, Imbi Jürgen, Oliver Kask, Kaidi Lippus, Heiki Loot, Katre Luhamaa, Peeter Pällin, Kalev Saare ja Kaire Pullerits. Koolitusnõukogu esimees on Margit Jõgeva. Asendusliige on Velmar Brett.

Koolitusaruande on Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonnas koostanud Aivi Jürgenson, Oksana Kaldoja, Madis Metelitsa, Kelli Nemvalts, Airi Püüa ja Liina Reisberg.

¹ Koolitusnõukogu kinnitas strateegia 22. juunil 2021.

1. Ülevaade kohtunike koolitamise strateegia rakendamisest 2022. aastal

2022. aasta kohtunike koolituse programm oli tihe ja korraldada õnnestus lõviosa planeeritud koolitustest. Programmis oli kokku 67 koolitust. Aasta jooksul toimus muudatusi, nii et toimus kokku 60 koolitust (vt täpsemalt 2 ptk). Koolituspäevade arv oli 68.

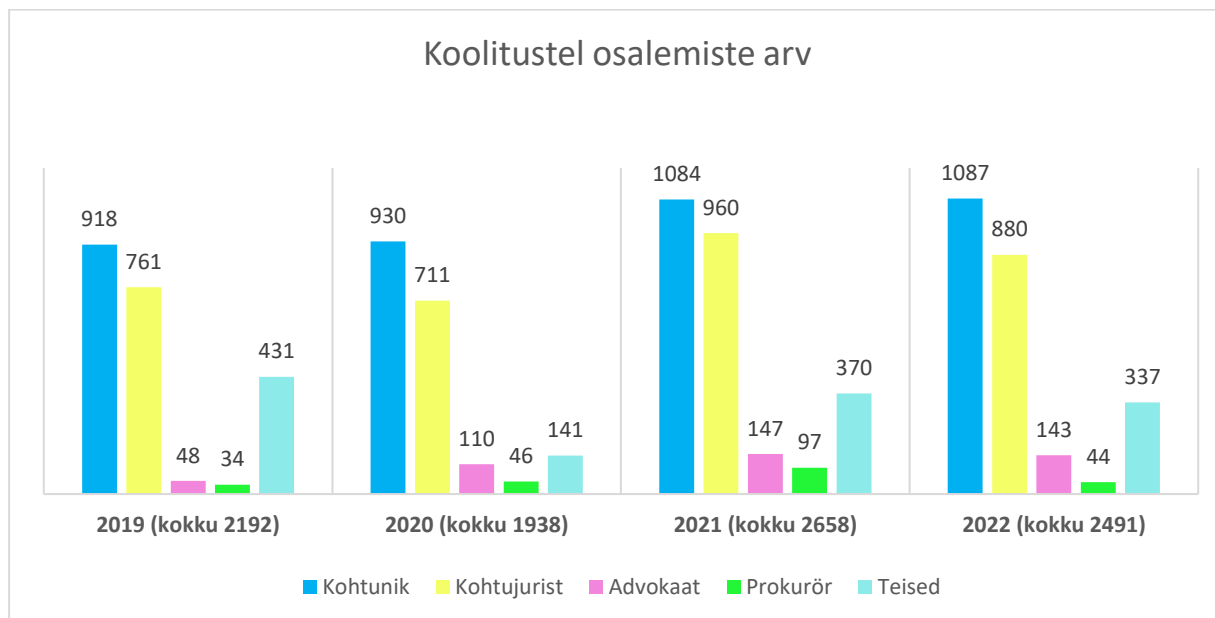
Joonis 1. Koolituste arv ja toimumisviis

Nagu ka eelmisel kahel aastal, toimusid koolitused nii kontaktkena, kui ka veebis ja hübriidis. Hübriidkoolituste peamised plussid on osalejate poolel, miinused korraldajate poolel. Osalejate perspektiivist võib välja tuua kõrge kasutajamugavuse, transpordiraha ja aja kokkuhoiu. Kohtunikud hindavad kõrgelt võimalust kuulata koolitusi veebi teel. Miinuseks osalejatele on õhem mälujälg kui kontaktkoolitusel ning kiusatus rööprähelda, mis kahandab koolituse kasutegurit.

Koolituse korralduse poolelt muutub keeruliseks kuluprognosis, kui pole teada, kui palju inimesi tuleb kohale (ruumi rent, kohvipausid). 2022. aastal juhtus mitmel korral, et hübriidis planeeritud koolitus korraldati lõpuks veebis, kuna kohale tulla soovijate arvud hakkasid viimasel hetkel kiirelt kahanema ja paarile-kolmele inimesele saalikoolitust teha, samal ajal kui mitmed kümned on veebis, pole otstarbekas ega meeldiv ka koolitajale. Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakond paneb südamele, et kui on antud kaks osalemisviisi – nii kohapeal kui ka veebis, siis jäädaks oma valitule kindlaks või teavitataks osakonda oma valiku muutmisest aegsasti enne üritust.

Samas soodustab hübriid- või veebikoolitus suurema hulga inimeste osalemist ning hõlbus on ka koolituse salvestamine ja salvestise hiljem kättesaadavaks tegemine kohtunikele, mis vastab strateegia punktis 7.8 nimetatud meetmele: suurendada järelvaadatavate koolituste hulka, kvaliteeti ja kasutajamugavust. Seda eesmärki on hübriid- ja veebikoolituste puhul kergem saavutada. 2022. aastal lisati kohtunike koolituse kodulehele 20 salvestist, mida on võimalik järelvaadata või -kuulata.

Veebikoolitused aitavad kaasa sellele, et jõutakse korraga suurema hulga inimesteni. Jooniselt 2 on näha, et viimastel aastatel, kui veebi- ja hübriidkoolitusi on pakutud, on tõusnud ka osalejate arvud, jäädes 2022. aastal 2500 osaleja kanti. Ka 2022. aastal õnnestus kaasata arvukalt kohtujuriste (880 osalusorda ehk 35% osalejatest olid kohtujuristid) ning pakkuda kohti sihtgruppidele väljastpoolt kohtusüsteemi (teiste riigiasutuste teenistujad, advokaadid ja prokurörid). Lisaks veebi- ja hübriidkoolituse Internetis jälgimisele on neid võimalik ka järelvaadata, mistõttu võidakse seda reaaliajasa osalemisele eelistada.

Joonis 2. Koolitustel osalemiste arv 2019-2022: kohtunikud, kohtujuristid, advokaadid, prokurörid ja teised²

Jooniselt 3 on näha, et kohtunikest käis koolitustel võrreldes mullusega 10 inimest rohkem. Kohtunike osalusaktiivsus on 85 % (vt täpsemalt ptk 1.13).

Joonis 3. Koolitustel osalenud kohtunike arv

² Arvestatud on kõiki teisi osalejaid, keda ei ole diagrammis ära märgitud. Näiteks nõunikud, konsultandid, kohtunikuabid, kohtutäiturid, spetsialistid jne.

1.1 Alustava kohtuniku toetamine

Kohtute seaduse kohaselt peavad esimese ja teise astme kohtusse ametisse asuvad kohtunikud läbima koolitusnõukogu määratud ajal koolitusnõukogu määratud ametioskuste koolitusprogrammi (KS § 74 lg 2). Alustavad kohtunikud läbivad programmi kolme aasta jooksul.

Kohtunike koolituse strateegia punkt 7.1 näeb ette alustava kohtuniku koolitusprogrammi edasiarenduse (sh veebipõhised õppimislahendused) ning mentorkohtunike koolituse väljatöötamise ja korraldamise. Nende teemadega alustati tegelemist 2021, jätkati 2022 ja minnakse edasi 2023. aastal.

2022. aasta algusest rakendusid koolitusnõukogu poolt heaks kiidetud muudatused alustava kohtuniku koolitusprogrammis. Menetluse juhtimise ja lahendite koostamise koolitused jätkusid senisel kujul, aktiivset arutelu soodustades. Tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunikel oli võimalik oma lahenditele saada ka individuaalne tagasiside. Mõlemad koolitused ja lisaks kohtunikueetika tuleks alustaval kohtunikul läbida esimesel võimalusel. Kohtunikueetika jäi ära ja lahendite koostamise koolitus süüteovaldkonna kohtunikele lükkus 2023. aastasse.

Suurem osa koolitustest toimus kontaktõppena, mis pakkus nii keskkonda aktiivseks aruteluks kui ka võimalust mitteformaalseteks vestlusteks kolleegidega, kes üle Eesti viimasel kolmel aastal kohtunikutööga on alustanud (või kui gruppi mahtus, siis ka juba kogenumate kolleegidega). Veebis toimusid lepitamine kohtumenetluses ja üks eesti keele koolitustest.

2022. aasta mais katsetati uue projektina alustavate kohtunike sisseelamise toetamiseks ja motivatsiooni tõstmiseks kolmepäevast seminari. Käsitleti kohtuniku rolli ja väärtusi, kohtunikueetikat, tööprotsesside kujundamist ja menetluse juhtimist valdkonnapõhiselt, arutati heaolu üle ning toetati omavahelist võrgustumist. Tagasiside sisseelamisseminarile oli väga positiivne ning sellega 2023. aastal jätkatakse.

Positiivse tagasiside sai esmakordselt toimunud individuaalset vestlust ja enesearengu töötuba sisaldanud täiendusõppeviis. Tegemist oli uue koolitusformaadiga, milles kombineeriti individuaalseid veebivestlusi koolitaja ja iga osaleja vahel, millest enam tõusetunud teemade üle arutati hiljem ühiselt väikse rühmana töötoas. Formaat õnnestus ja kavatseme sellega 2023. aastal jätkata.

Eesti keele koolitusi toimus kaks, nii kontaktõppes kui ka veebis, samuti said alustavad kohtunikud läbida meediakoolituse. Andmebaaside kasutamise koolitust 2022. aastal ei toimunud, selle läbiviimine on kavandatud 2024. aastasse.

Toimus üks alustavate kohtunike juhendamise teemale keskenduv ümarlaud, mille tulemusena töötati välja soovitusel kohtule alustava kohtuniku juhendamiseks. Koolitusnõukogu ja kohtunikueksamikomisjon võtsid soovitusel teadmiseks 2022. aasta sügisel. Soovitusel tähendavad paradigmuuutust juhendamises – järelevalvest mentorluseks – ja alustava kohtuniku juhendamise soovitusel on sarnaselt strateegiaga kasutatud sõna “mentor”.

Mentorluse süsteemseks rakendamiseks ja alustava kohtuniku edenemise parimal moel tagasisidestamiseks on järgmise sammuna 2023. aasta algusesse kavandatud ümarlaud, kus võetakse fookusesse juhendaja aruanne kohtuesimehele. Sisendi ja ideede koondamiseks küsitleti detsembris kohtute esimehi, mentoreid ja alustavaid kohtunikke. Ümarlual soovitakse välja töötada juhendamise uue aruande vormi põhimõtted. Lisaks on 2023. aastasse kavandatud koolitus alustavate kohtunike mentoritele.

Kokkuvõttes on strateegia punktis 7.1 loetletud tegevustest ellu viidud koolitusprogrammi uuendamine ja tehtud ettevalmistusi mentorkohtunike koolituse ja alustava kohtuniku ametisse astumise toetamiseks mõeldud e-kursuse väljatöötamiseks. Mõlemaga minnakse edasi 2023. aastal.

1.2 Kohtulahendite kvaliteedi tagamine

Strateegia punktis 7.2 nähakse ette kohtulahendite kvaliteedi tagamisele ning sellele on kaudselt suunatud pea kõik koolitused. Otseselt kohtulahendi koostamisele keskenduti koolitusprogrammis aga järgmistel koolitustel (vt tabel 1, koolitused nr 51 ja 54):

- 1) Kohtulahendite koostamine alustavatele tsiviilkohtunikele (2 päeva)
- 2) Kohtulahendi koostamine tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunikele
- 3) Kohtulahendite koostamine tsiviilasjades (kohtujuristidele)

Tsiviilvaldkonna alustavatel kohtunikel oli võimalus saada ringkonna- ja riigikohtunikelt oma lahendite tagasiside, tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunike koolitusel käsitleti osalejate lahendeid koolituse käigus. Lisaks on kohtunike koolituse kodulehel koolitus.riigikohus.ee kättesaadavad kohtulahendi koostamise juhised.

1.3 Kohtumenetluste oskuslikum juhtimine

Strateegia punkt 7.3 näeb kohtumenetluste oskuslikuma juhtimise meetmena ette regulaarsed kohtumenetluste juhtimise koolitused. Lisatud tabelist 1 on näha, et sel aastal toimus menetluste juhtimise koolitus tsiviil- ja halduskohtu kohtunikele ning eraldi kriminaalkohtunikele (vt tabel 1, koolitused nr 33 ja 57).

1.4 Kohtunike digipädevuse arendamine

Strateegia punktis 7.4 seatakse eesmärgiks kohtunike digipädevuste arendamine. Otseselt sellele suunatud koolitusi programmis ei onud, ent tööprotsesside juhtimise teema raames käsitleti ka näiteks Kohtute Infosüsteemi kasutamist.

1.5 Kohtunikkonna väärtushinnangute kujundamine

Strateegia punktis 7.5 on välja toodud, et kohtunikkonna kõrge professionaalsus ja laitmatu käitumine on kohtu ja õigusemõistmise autoriteedi tingimuseks ja tagatiseks ning kohtunikel lasub kõrge moraalne ja õiguslik vastutus.

Lühike eetikakoolitus oli alustavate kohtunike kolmepäevase sisseelamisseminari osa. Lisaks puudutati väärtushinnangute küsimusi nii menetluste juhtimise koolituste kui kohtunike juhendamise raames.

1.6 Kohtujuristide koolitussüsteemi loomise toetamine ja kohtujuristide koolitamine

1.6.2 Kohtujuristide koolitamine

Strateegia punktis 4.6. on toodud välja probleem, et kohtujuristidel puudub koolitussüsteem. See tähendab, et süsteemselt ja järjepidevalt ei tegeleta kohtuteenistujatega, kelle teadmistest ja oskustest sõltub suurel määral kohtumenetluste tõhusus. Strateegia punktis 7.6 on öeldud, kohtujuristidele kui olulistele kohtute töö toetajatele ning kohtunike järelkasvu allikale on vaja korraldada koolitusi nende spetsiifikast lähtudes, samuti võimaldada osalemist vaid neile

mõeldud oskuskoolitustel, kus oleks võimalik arutleda väiksemates gruppides. Selleks, et kohtujuristid saaksid ennast täiendada Euroopa Liidu õiguses, tuleb neile võimaldada ka väliskoolitustel osalemist.

Kohtujuristidel puudub iga-aastane koolitusprogramm, nende koolitusvajaduse hindamine ja koolitusele tagasiside saamine ei ole järjepidev, vaid toimub ühe aasta kaupa. Probleemi leevendamiseks on jätkuvalt avatud kohtunike koolitused osaliselt ka kohtujuristidele, kuigi Riigikohtul ja kohtunike koolitusnõukogul ei ole sellist kohustust, ning kõigi koolituste puhul pole seda metodoloogilistel kaalutlustel võimalik teha (grupp hoitakse teadlikult väike). Kohtujuristide osalus kohtunike koolitusel on aktiivne, nad moodustavad 35% kõigist osalejatest. Kohtunikele suunatud koolitustest võttis osa 880 kohtujuristi ja 75 kohtujuristi osales kohtujuristidele suunatud koolitustel.

Spetsiaalselt kohtujuristidele oli suunatud kolm koolitust:

1. Kohtulahendi koostamine (tsiviil)
2. Lapse õigused ja nende tagamine tsiviilkohtumenetluses
3. Elatise määramisega seotud perekonnaseaduse muudatuste rakendamine kohtutes

Diskussioon selle üle, milline võiks olla kohtujuristide ja kohtunikuabide koolitamine järgnevatel aastatel, jätkub, ja Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakond teeb selles osas koostööd Justiitsministeeriumiga.

1.6.3 Kohtujuristide väliskoolitused

2021. aastal sõlmiti Justiitsministeeriumiga kokkulepe, et kohtuteenistujate kontaktasutus Euroopa Õiguslase Koolituse Võrgustiku (EJTN) vahendataval koolitustel on Riigikohus. See tähendab, et Riigikohus võtab enda kanda kohustused, mis on seotud EJTN-i programmi raames pakutavate kohtuteenistujate koolituste vahendamisega. EJTN-i koolituste puhul vahendavad kohtud Riigikohtule soovijaid. Eelkõige on koolitus suunatud vanemkohtujuristidele. Kohtujuristide osalus väliskoolitustel oli 2022. aastal väga madal, piirdudes vaid 4 osaluskorraga. Võrreldes 2021. aastaga vähenes kohtujuristide väliskoolitustel osalemine üsna palju, sest siis käisid kohtujuristid 15 väliskoolitusel. 2023. aastaks on Riigikohus eraldanud projektipõhise lisarahastuse, et seda numbrit suurendada. Eesmärgiks on koolituskalendri tõhusam vahendamine ja kohtujuristide aktiveerimine väliskoolitustel käimiseks.

Riigikohus pakkus omal initsiatiivil 2022. aastal kohtujuristidele võimalust osaleda EJTN poolt pakutaval õppevisiitidel. Kokku osaleti õppevisiitidel seitsmel korral, külastades Euroopa Liidu Kohut, Euroopa Inimõiguste Kohut, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametit ja Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi. Läbi Riigikohtu õppevisiitidele kandideerides on eelisjärjekorras alati kohtunikest kandidaadid. Olukorra lahendamiseks oleks Justiitsministeeriumil võimalik liituda EJTN-iga liikmemaksuvabalt kui *Associate Member*. Sel juhul ei peaks kohtunikud ja kohtujuristid omavahel kohtade pärast konkureerima.

1.7 Kohtuteenistujate koolitamine

Kohtunike koolituse strateegia punktis 3 on öeldud, et koolitatakse eeskätt kohtunikke, kuid võimalust mööda ka kohtujuriste, konsultante, nõunikke ja kohtunikuabisid.

Riigikohus jätkas kohtuteenistujatele õiguskoolituste korraldamist 2022. aastal lepingu alusel Justiitsministeeriumiga. Kohtuteenistujate õiguskoolituste peamised sihtgrupid on kohtuistung

sekretärid, referendid, registri- ja kinnistussekretärid ning kantseleijuhatajad. 2022. aastal toimusid järgmised koolitused kokku viiel koolituspäeval:

1. Asja- ja kinnistusraamatuõiguse arengud ja praktilised probleemid
2. Hagita menetlused ja registriasjad, hagi tagamine, kohtulahendid ja nende täitmine.
Kohtulahendi koostamine
3. HKMS koolitus istungisekretäridele ja referentidele
4. Andmekaitseõigus: avaliku teabe seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse rakendamine sekretäritöös
5. KrMS ja VTMS koolitus kohtuteenistujatele

Kohtuteenistujate õiguskoolituste koolitusaastat saab hinnata saadud tagasisidest lähtudes edukaks. Kohtuametnike õiguskoolituste korraldamist jätkatakse ka 2023. aastal senisel viisil ehk Riigikohtu ja Justiitsministeeriumi vahel sõlmitud koostöökokkuleppe alusel.

1.8 Uued õppevahendid

Strateegia punkt 7.8 näeb eesmärgina ette uute õppevahendite koostamise ja kättesaadavuse toetamise. 2022. aastal panustati järelvaadatavate koolituste hulga, kvaliteedi ja kasutajamugavuse suurendamise ning uute tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu toetamiseks iseseisvat õppimist. Koolitusmaterjalid edastati osalejate e-postile riigitöötaja iseteenindusportaali (RTIP, www.riigitootaja.ee) kaudu. Samuti oli toimunud koolituse materjal kättesaadav RTIP-is vastava koolituse all. Ümarlaudade kokkuvõtted, koolituste heli- ja videosalvestised ning muu huvipakkuv materjal avaldati kodulehel aadressil koolitus.riigikohus.ee. 2022. aastal lisati kodulehele 20 salvestist, mida on võimalik järelvaadata või -kuulata. 2023. aastal on kavas kogunenud videomaterjali leidmise hõlbustamiseks lisada lehele otsingumootor.

2022. aastal ei tegeletud eestikeelse õppekirjanduse, sh tõlkeõpikute väljaandmise ega elektrooniliste kohtumenetluse kommentaaride väljaandmise ega uuendamisega. Seega ei jõutud strateegia punkti 7.8 meetmete 3 ja 4 realiseerimiseni.

1.9 Kohtute avaliku suhtluse parandamine

Strateegia punkt 7.7 näeb ette, et kohtunikest kõneisikutele pakutakse regulaarselt koolitusi. 2022. aasta koolitusprogrammis oli selleks kaks koolitust (vt tabel 1, koolitused 10 ja 42):

- 1) Meediakoolitus edasijõudnutele
- 2) Meediakoolitus algajatele

1.10 Väliskoolitused ning välissuhtlus

Strateegia punkti 6 järgi soodustatakse ja toetatakse kohtunike osalemist Euroopa Liidu liikmesriikide, teiste demokraatlike riikide ja organisatsioonide korraldatud koolitustel ja õppeviisidel. Riigikohus võtab osa kohtunike koolitusega tegelevate välisorganisatsioonide tööst.

Riigikohus osaleb jätkuvalt aktiivselt EJTN töös. 2018. aastast alates on Eesti Euroopa Liidu Õiguse Akadeemia (ERA) patroonriik, mis toob kaasa ERA koolituste soodsamad osalemistasud.

Riigikohus finantseerib kohtunike osalemist väliskoolitustel, millest suurema osa moodustavad EJTN-i ning ERA korraldatud koolitused.

Riigikohtu kaudu osalesid I ja II astme kohtunikud 2022. aastal väliskoolitustel kokku 86 korda³, võrdluseks, 2021. aastal oli osalemiste arv oli 51. Selline huvi suurenemine oli paljuski tingitud koroonaviiruse tõttu rakendatud piirangute kaotamisest. Ka kohapeal ja veebi vahendusel toimunud koolituste suhtarvud olid 2021. aastaga võrreldes erinevad – kui 2021. aastal osaleti kohapeal 34 korral ja veebi vahendusel 17 korral, siis 2022. aastal oli kohapeal osalemisi 70 ja veebikoolitust eelistati 16 korral.

Õppeasutuste lõikes osaleti kõige enam EJTN-i koolitustel (51 korda), ERA koolitustel osaleti 12 korda ning muude õppeasutuste koolitusi väisati 23 korral.

Riigikohus võõrustas EJTN-i lühiajalise vahetusprogrammi raames kuut väliskohtunikku – üht halduskohtunikku, kaht kriminaalkohtunikku ning kolme tsiviilkohtunikku Prantsusmaalt, Itaaliast, Hollandist, Rumeeniast, Saksamaalt ja Horvaatiast. Tutvumaks Eesti justiitsüsteemiga, toimusid kohtumised Justiitsministeeriumis, Harju Maakohtus, Eesti Advokatuuris, Tallinna Ringkonnakohtus, Õiguskantsleri Kantseleis, Riigiprokuratuuris, Tallinna kinnipidamiskeskuses, Riigikohtus ja Tartu Vanglas. Vahetusprogrammi teisel nädalal stažeerisid väliskohtunikud Harju Maakohtus, Tallinna Halduskohtus ning Tallinna Ringkonnakohtus, kus neid võõrustasid ning tutvustasid kohalikku kohtupidamist vastava valdkonna kohtunikud.

2022. aastal käisid kohtunikud õppevisiitidel Euroopa Liidu Kohtus ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametis.

EJTN lühiajalises vahetusprogrammis välismaal osales kuus kohtunikku, keda võõrustasid Itaalia, Austria, Rumeenia ja Bulgaaria kolleegid.

Kohtute kahepoolses grupivahetusprogrammis osales Eestist võõrustajana Harju Maakohus, kes võttis vastu Hollandi kohtu delegatsiooni.

Kohtu esimeeste vahetusprogrammi raames külastas Eestit esimese astme kohtu esimees Suurbritanniast. Kolme päeva vältel võõrustasid teda Harju Maakohtu, Viru Maakohtu, Tartu Ringkonnakohtu ja Tartu Halduskohtu esimehed ja kohtunikud. Programmi mahtus ka külastus Justiitsministeeriumisse.

Kohtu esimeeste vahetusprogrammist võttis külastajana osa Harju Maakohtu esimees, keda võõrustasid kolleegid Murcia kõrgemas kohtus, Hispaanias.

Spetsialiseeritud vahetusprogrammis keskkonnaõiguse teemal Itaalias kaks kohtunikku Tallinna Halduskohtust ning Tallinna Ringkonnakohtust.

Koolitajatele suunatud vahetusprogrammis osales üks Harju Maakohtu kohtunik, omandades teadmisi Portugalis.

EJTN-i pikaajalistes vahetusprogrammides osalejaid ei olnud.

EJTN-is toimuvad kohtunike vahetusprogrammi töögrupi kohtumised, kus arutatakse vahetusprogrammidega seotud sisulisi ja korralduslikke küsimusi, panustamaks EJTN-i

³ Arvestatud on iga üksikut osalemist. Näiteks kui kohtunik osales aasta jooksul kolmel väliskoolitusel, siis on arvestatud kolme osalemist.

toimimisse ja arengusse. Töögrupi kohtumistel osaleb ka Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna nõunik. Õigusteabe- ja koolitusosakonna juhataja esindab Riigikohut EJTN-i Peaassambleel ja Direktorite kohtumisel. 2022. aastal toimusid koosolekud hübriidüritustena.

2022. aasta märtsis võõrustas Riigikohus Tallinnas EJTN-i ja Euroopa Halduskohtunike ühisseminari teemal „Conflicts of Norms/Multi-level protection in the Application of Fundamental Rights“. Teiste ekspertide hulgas esinesid seminaril ettekannetega Viini Halduskohtu kohtunik ja AEAJ president Edith Zeller ning Saksamaa kõrgema halduskohtu kohtunik ja AEAJ asepresident Holger Böhm.

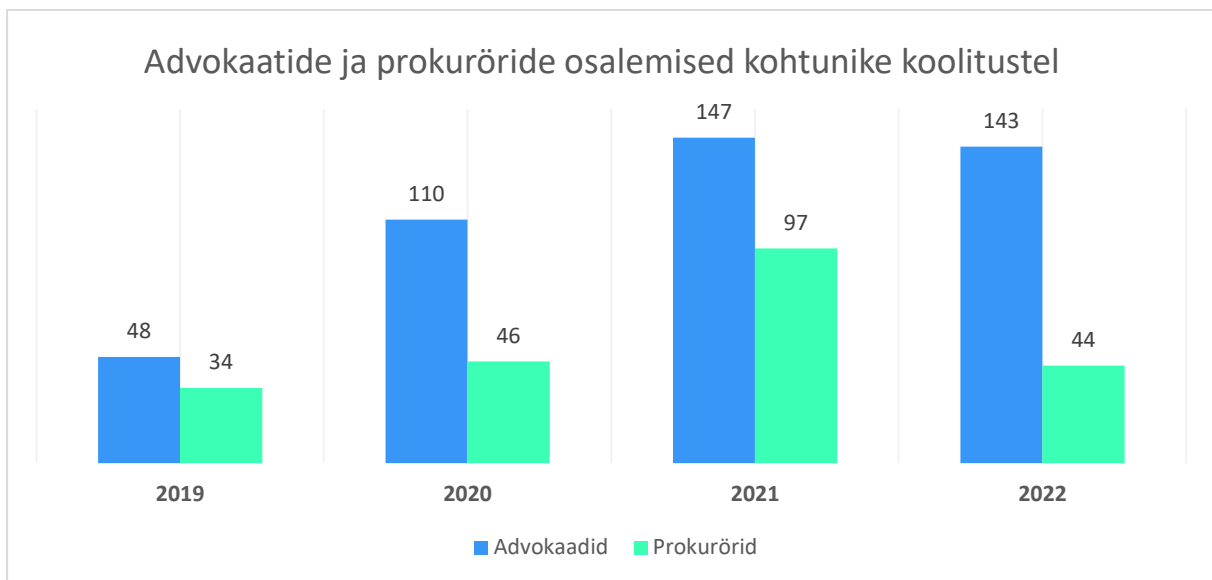
2022. aasta septembris korraldas ERA koostöös Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna ning Riigiprokuratuuriga Tallinnas seminari „Euroopa Liidu diskrimineerimisvastase õiguse kohaldamine“, millel osalemine oli avatud kõigile huvitatud kohtunikele, prokuröridele ja ka kohtujuristidele. Sünkroontõlkega seminar andis muu hulgas ülevaate ELi võrdõiguslikkuse õigusraamistikust ja praktilisest rakendamisest, tõendamisekohustusest, eelotsuse taotluse esitamisest, Euroopa Liidu Kohtu hiljutisest praktikast ususümbolite tõlgendamisel diskrimineerimisvastaste direktiivide valguses, LGBTIQ võrdõiguslikkuse õiguslikest aspektidest, diskrimineerimisest tehisintellekti kontekstis.

2022. aastal võtsid Open Worldi programmi raames õppevisiidist Ameerika Ühendriikidesse osa viis kohtunikku Viru Maakohtust, Tartu Maakohtust, Tartu Ringkonnakohtust, Tallinna Ringkonnakohtust ja Tallinna Halduskohtust. Kümnepäevase programmi raames külastati Washington DC-s ja Lääne-Virginia osariigis erinevaid justiitsasutusi. Vahetusprogrammis osalemist toetab USA Kongressi rahvusvahelise juhtimise büroo. Eelkokkulepped programmiga jätkamiseks 2023. aastal on tehtud.

1.11 Koolituste hea koostöö kokkulepe prokuratuuri ja advokatuuriga

Strateegia punktis 5 on välja toodud partnerluse ja dialoogi tähtsus kõikide huvigruppidega. Kohtunike koolitusnõukogu, Eesti Advokatuuri ja Prokuratuuri sõlmitud koolituskoostöö lähtealuste ning hea tava järgi on kohtunikel alates 2019. aastast olnud võimalus osaleda nii prokuratuuri kui ka advokatuuri koolitustel. 2022. aastal osales 15 kohtunikku advokatuuri koolitustel ning 5 kohtunikku prokuratuuri koolitustel. Jätakuvalt on nii prokuröridel kui ka advokaatidel suur huvi kohtunike koolituste vastu – prokurörid osalesid kohtunike koolitustel 44 ja advokaadid 143 korral. Alates veebikoolituste tekkest on näha, et advokatuuri liikmete osalus esmalt kahekordistus (2019=>2020), siis kolmekordistus (2021 ja 2022). Prokuröride osalus oli seevastu võrreldes mullusega väiksem.

2023. aastast on plaanitud katsetada kuni 500 osalejaga koostöökoolituse läbiviimist veebis.

Joonis 4. Koolitustel osalemiste arv (2019-2022): advokaadid ja prokurörid

1.12 Koolitajate tunnustamine

Koolitusnõukogu on alates 2011. aastast tunnustanud parimaid koolitajaid, kes on paistnud silma koolituse läbiviimise kõrge kvaliteedi poolest või kellel on muid suuri teeneid koolitussüsteemi arendamisel. Koolitusnõukogu teeb oma valiku kohtunike ja kohtujuristide saadetud ettepanekute põhjal. Parim koolitaja tehakse traditsiooniliselt teatavaks kohtunike täiskogule eelneval Riigikohtu esimehe pidulikul vastuvõtul.

2022. aastal tunnustas koolitusnõukogu Mati Maksingut 2021. aastal hästi läbi viidud koolituste eest. Sellele eelneval aastal valiti Kadri Krebstein parimaks koolituste korraldajaks. 2019. aastal valis koolitusnõukogu riigikohtunik Erik Kergandbergi läbi aegade parimaks koolitajaks. Parima koolitaja tunnustuse on seni saanud veel Sten Lind (2018), Julia Laffranque (2016), Meelis Eerik (2015), Kaupo Paal (2014), Margit Vutt (2013), Villu Kõve (2012) ja Indrek Rahi (2011). Parim koolitaja 2021 sai kingituseks klaasikunstnik Tiina Sarapu teose.

1.13 Strateegia rakendamise edukuse hindamine

Strateegia punktis 8 on antud järgmised näitajad, mille järgi hinnata strateegia rakendamist:

	Algtase	2021	2022
Usaldus kohtute vastu	63%	71% ⁴	67% ⁵
Menetlusosaliste rahulolu	80% kohtusse pöördujatest peab kohut usaldusväärseks või	2021. aastal kohtusse pöördujate rahulolu ei uuritud, aga professionaalsetest	2022. aastal menetlusosaliste rahulolu uuringut ei tehtud.

⁴ Arvutivõrgus: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/uuring-kohtuid-usaldab-71-protsenti-eestimaalastest> (3.02.2022).

⁵ Institutsioonide usaldusväärsus IV kvartal 2022. Prokuratuur. Vanglateenistus. Kohus. Turu-uuringute AS.

	pigem usaldusväärseks	menetlusosalistest on kohtu tööga rahul 92% sihtrühmast ⁴	Järgmine uuring viiakse läbi 2025. aastal.
Koolituses osalenute hinnang/rahulolu	Osalejate hinnangul vastasid 2020. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.	Osalejate hinnangul vastasid 2021. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.	Osalejate hinnangul vastasid 2022. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.
Kohtunike hõlmatus koolitustega	2020. a osales koolitustel 188 kohtunikku (kokku oli ametis 240 kohtunikku), so 78% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 930, st keskmiselt osales 1 kohtunik 4,9 koolituspäeval	2021. a osales koolitustel 196 kohtunikku (kokku oli ametis 241 kohtunikku), so 81% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 1084, st keskmiselt osales 1 kohtunik 5,5 koolituspäeval	2022. a osales koolitustel 206 kohtunikku (kokku oli ametis 243 kohtunikku), so 84,7% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 1087, st keskmiselt osales 1 kohtunik 5,3 koolituspäeval
Alustavate kohtunike hõlmatus koolitustega	2020. a osales koolitustel 41 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 41 alustavat kohtunikku) so 100% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 259, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 6,3 koolituspäeval	2021. a osales koolitustel 28 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 29 alla 3- aastase staažiga kohtunikku) so 96,5% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 176, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 6,3 koolituspäeval.	2022. a osales koolitustel 39 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 41 alla 3- aastase staažiga kohtunikku) so 96,1% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 316, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 7,7 koolituspäeval.
Kohtujuristide hõlmatus koolitustega	2020. a osales koolitustel 182 kohtujuristi (kokku oli ametis 207 kohtujuristi), so osales 88% kohtujuristidest. Kohtujuristide	2021. a osales koolitustel 199 kohtujuristi (kokku oli ametis 205 kohtujuristi seisuga 31.12.21), so osales 97% kohtujuristidest. Kohtujuristide	2022. a osales koolitustel 200 kohtujuristi (kokku oli ametis 213,3 kohtujuristi seisuga 31.12.22), so osales 93,8% kohtujuristidest. Kohtujuristide osalemiskordi

	osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 711, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 3,9 koolituspäeval.	osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 960, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 4,8 koolituspäeval.	koolituspäevadel kokku oli 880, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 4,4 koolituspäeval.
Koolitusnõukogu hinnang strateegia elluviimisele	Ülevaade strateegia elluviimiseks kiideti heaks	Koolitusnõukogu pidas strateegia rakendamist 2021. aastal edukaks ja tulemuslikuks.	Koolitusnõukogu pidas strateegia rakendamist 2022. aastal edukaks ja tulemuslikuks.

Esimene näitaja – usaldus kohtute vastu – langes veidi võrreldes 2021. aastaga. Viimase Turu-uuringute AS uuringu järgi usaldas kohtuid 67% inimestest. Langus võrreldes 2021. aastaga oli 4%.

Teise näitaja osas andmed puuduvad, kuna 2022. aastal menetlusosaliste rahulolu uuringut ei tehtud.

Kolmas näitaja – koolituses osalenute hinnang/rahulolu – on raskesti mõõdetav. Koolituste tagasiside järgi on rahulolu pigem kõrge, aga tagasisideankeetides ei ole enam arvskaalat rahulolu hindamiseks, seepärast ei ole võimalik hinnata muutust eelmise aastaga. Vastused on kvalitatiivsed. Tagasiside kogumisel on Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakond seisnud silmitsi probleemiga, et vastajate hulk on tagasihoidlik (läbi aastate annab tagasisidet hinnanguliselt 10% osalejatest). Tuleb mõelda, millised oleksid paremad viisid, kuidas tagasisidet koguda. Tüüpiline on see, et tagasisides on esindatud äärmused – kõrge rahulolu ja rahulolematuse. Individuaalsetes vestlustes saadud tagasiside ja suhtlus sihtgrupiga on enamasti sisukam ja olulisemgi kui ametliku tagasisidevormi kaudu saadu. Seega ei ole osalejate rahulolu tulemused väga representatiivsed.

Neljas näitaja – kohtunike hõlmatus koolitustega – ilmestab, et kohtunike suhe osalejate arvu on tõusnud võrreldes eelmise aastaga. 2022. aastal osalesid kohtunikud koolitustel 1087 korral, mis oli 43,6% kõikidest osalejatest. Samas kohtunike osalemine võrreldes eelmise aastaga püsis samal tasemel (vt joonis 2), 2,8%-lise tõusu kohtunike osakaalus tingis koolituste väiksem koguarv võrreldes 2021. aastaga.

Järgmised näitajad ilmestavad, et kohtunikest käis 2022. aastal koolitusel ca 85%, ning alustavate kohtunike ja kohtujuristide sihtgrupid on mõlemad väga aktiivsed, osaledes vastavalt 96% ja 94%.

2 2022. aasta kohtunike koolitusprogrammi täitmine

2.6 Üldinfo

2022. aastal korraldati 60 koolitust, mille kestus oli kokku 68 koolituspäeva (vt tabel 1). 206 erinevat kohtuniku osales Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna korraldatud koolitustel.⁶ Kokku osaleti nimetatud koolitustel 2491 korral.⁷

2022. aastal jäid ära järgmised programmis olnud koolitused:

1. Kohtunikeetika
2. Tervishoiuteenuse osutamine vanglas (koolitusvajadus sai rahuldatud proaktiivselt 2021. aasta 4. novembril Tartus ja veebis toimunud seminaril „tsiviilõigus halduskohtunikele“)

2023. aastasse lükkusid edasi järgmised koolitused ja ümarlauad:

1. Ühinguõiguse seminar (Tartu rühm, toimub 1. juunil 2023)
2. Hagita menetlused asjaõigusvaidlustes (toimub 2023. a sügisel)
3. Halduskohtumenetluse ümarlaud (toimus kahepäevase ekspeditsiooniümarlauana 19.-20.01.2023);
4. Kohtulahendi koostamine süüteovaldkonna kohtunikele (toimub 10.02.2023);
5. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika (toimub 17.02.2023);
6. Eeluurimiskohtunike seminar (toimub 02.-03.03.2023);
7. Välismaalaste õigus (toimub külalislektori – Saksamaa Kõrgema Halduskohtu kohtuniku (emeriteerunud) professor Harald Dörigu – eestvedamisel 24.-25.04.2023);
8. Riigivastutus (toimub 05.05.2023);
9. Maksuõigus (toimub ümarlauana 2023. a septembris);
10. Mahukate kriminaalmenetluste ohjamine (toimub ümarlauana 2023. a septembris-oktoobris);
11. Põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus (toimub pärast Riigikogu valimisi, eelduslikult 2023. a oktoobris);
12. Haldustrahviõigus (ootab seadusemuudatuste vastuvõtmist);
13. Kriminaalmenetluse seadustiku muudatused (ootab seadusemuudatuste vastuvõtmist).
14. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning arvutikuritegevus (ootab Euroopa Liidu rahastuse lõplikku heakskiitu)

2022. aastal lisandusid jooksvalt järgmised koolitused ja ümarlauad:

1. Rahvusvaheline eraõigus – määruste (EL) 2020/1783 ja (EL) 2020/1784 tutvustus
2. Rahvusvaheline maksejõuetusõigus
3. Venemaa ja Valgevene vastu kehtestatud sanktsioonide mõju kohtumenetlustele – ümarlaud
4. Andmekaitseõigus – andmekogud
5. Rahvusvaheline julgeolekukeskkond ja ohuhinnangud

⁶ 31.12.2022 seisuga oli ametis 243 kohtuniku.

⁷ Arv sisaldab kohtunikke, kohtujuriste, nõunikke ja kõiki teisi, kes koolitustel ja ümarlaudadel osalesid. Arvestatud on iga üksikut osalemist. Näiteks kui isik osales aasta jooksul viiel koolitusel, siis on arvestatud viit osalemist.

6. Käitumiskontroll: sotsiaalprogrammid
7. Riigi õigusabi andmine Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöördumiseks
8. Jätkuseminar-ümarlaud varjupaigaasjade teemadel
9. Meediakoolitus edasijõudnutele (2021. aasta programmist edasi lükkunud)

2022. aastal toimus koostöös Tartu Ülikooliga 104 akadeemilise tunni pikkune Moodle'i veebikursus „Psühhiaatria kohtumenetluses“.

Tabel 1. 2022. aasta koolitusprogrammi täitmine koolituste kaupa

Nr	Koolitus	Kuupäev	Koht
1.	Lastele ja peredele mõeldud sotsiaalteenused	13.01.2022	Zoom
2.	Kohtunike juhendajate ümarlaud	14.01.2022	Tartu
3.	Riigikohtu halduskollegiumi aktuaalne praktika	27.01.2022	Tartu/Zoom
4.	Lepitamine kohtumenetluses (tsiviil-ja halduskohtunikele)	27.-28.01.2022	Zoom
5.	Majanduskuritegevus: rahvusvaheline praktika rahapesu kaasuste menetlemisel	10.02.2022	Tallinn/Zoom
6.	Karistusõiguse ja kriminaalmenetluse aktuaalprobleemid	11.02.2022	Tartu/Zoom
7.	Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muudatused	17.02.2022	Zoom
8.	Maa-ameti kaardirakendused	03.03.2022	Zoom
9.	Psühhiaatria kohtumenetluses	15.03.- 05.07.2022	e-õpe (pikk kursus)
10.	Meediakoolitus edasijõudnutele	17.03.2022	Tartu
11.	Isiku paigutamine kinnisesse asutusse, ümarlaud	17.03.2022	Tartu/Zoom
12.	Andmekaitseõigus – andmekogud	18. ja 25.03.2022	Zoom
13.	Maksejõuetusõiguse aktuaalprobleemide seminar	24.03.2022	Tartu
14.	Eesti keel	30.03.2022	Zoom
15.	Maksejõuetusõiguse aktuaalprobleemide seminar	31.03.2022	Tallinn
16.	Tsiviilkohtumenetluse lühiloeng	07.04.2022	Zoom
17.	Riigi õigusabi ümarlaud	21.04.2022	Tallinn
18.	Vaimse tervise hoidmine kohtunikuametis	22.04.2022	Tartu
19.	Au teotamine ja ebaõigete andmete ümberlukkamine	28.04.2022	Tallinn
20.	Sisseelamisseminar alustavatele kohtunikele	3.-5.05.2022	Sagadi

21.	Venemaa ja Valgevene vastu kehtestatud sanktsioonide mõju kohtumenetlustele – ümarlaud	11.05.2022	Tartu/Zoom
22.	Turvataktika	12.05.2022	Tallinn
23.	Perevägivalda spetsiifiline vorm – vanemast võõrandamine	12.05.2022	Zoom
24.	Rahvusvaheline julgeolekukeskkond ja ohuhinnangud	19.05.2022	Harjumaa
25.	Au teotamine ja ebaõigete andmete ümberlõkkamine	19.05.2022	Tartu
26.	Tartu Ringkonnakohtu, Tartu ja Viru maakohtute ümarlaud	20.05.2022	Tartu/Zoom
27.	Täiskasvanukoolituse parimad praktikad	25.05.2022	Tartu
28.	Saneerimisseaduse seadusemuudatused	26.05.2022	Tartu/Zoom
29.	Vanglast vabanenute jätkutugi	26.05.2022	Laitse
30.	Perelepitusseaduse tutvustus	27.05.2022	Zoom
31.	Vanglast vabanenute jätkutugi (Haapsalu)	01.06.2022	Haapsalu
32.	Füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse tutvustus	08.06.2022	Tartu
33.	Menetluse juhtimine tsiviilkohtunikele ja halduskohtunikele	09.-10.06.2022	Tartu
34.	Rahvusvaheline eraõigus – määruste (EL) 2020/1783 ja (EL) 2020/1784 tutvustus	02.09.2022	Tartu/Zoom
35.	Kohtulahendite koostamine alustavatele tsiviilkohtunikele	09.09. ja 04.11.2022	Tallinn
36.	Eesti keel	16.09.2022	Tallinn
37.	Euroopa Liidu kriminaalõigus	22.09.2022	Tallinn/Zoom
38.	Turvataktika	22.09.2022	Tartu
39.	Individuaalsed arendavad vestlused ja enesearengu töötuba	23.09.2022	Tallinn/Zoom
40.	Elatise ümarlaud – hea praktika jagamine	29.09.2022	Tartu/Zoom
41.	Käitumiskontroll: sotsiaalprogrammid	29.09.2022	Zoom

42.	Meediakoolitus algajatele	30.09.2022	Tartu
43.	Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse rakenduspraktika seminar	13.10.2022	Tartu
44.	Tööõiguse ümarlaud	14.10.2022	Tallinn/Zoom
45.	Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse rakenduspraktika seminar	20.10.2022	Tallinn
46.	Tööprotsessi ja meeskonna juhtimine	21.10.2022	Tartu
47.	Tsiviilkohtumenetluse aktuaalne praktika	27.10.2022	Tartu/Zoom
48.	Karistusõiguse üldosa (Tallinn)	27.10.2022	Tallinn/Zoom
49.	Tallinna Ringkonnakohtu, Harju ja Pärnu maakohutute ümarlaud	28.10.2022	Tallinn
50.	Riigihankeõigus	03.11.2022	Tartu/Zoom
51.	Keskkonnaõigus: metsakasvatus, metsaraied ja metsaökoloogia	04.11.2022	Tartu
52.	Karistusõiguse üldosa: täideviimine, osavõtt, hädaseisund ja hädakaitse	10.11.2022	Tartu/Zoom
53.	Vangistusõigus	11.11.2022	Tartu/Zoom
54.	Riigi õigusabi andmine Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöördumiseks	17.11.2022	Zoom
55.	Riigikohtu ja ringkonnakohtute ümarlaud (tsiviil)	17.-18.11.2022	Otepää
56.	Kohtulahendi koostamine tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunikele	18.11.2022	Tallinn
57.	Menetluse juhtimine kriminaalkohtunikele	29.-30.11.2022	Tallinn
58.	Ühinguõiguse seminar	01.12.2022	Tallinn
59.	Rahvusvaheline maksejõuetusõigus	09.12.2022	Tartu
60.	Jätkuümarlaud varjupaigaasjade teemal	14.12.2022	Tallinn

2.7 Ülevaade toimunud koolitusüritustest

2.7.2 Valdkonnaülesed õiguskoolitused

1. Kohtupsühhiaatria e-kursus (2022. märts-juuli ning september-detsember)

2022. aastal jätkati ajakohastatud kohtupsühhiaatria e-kursuse läbiviimisega, kus 17 nädala vältel anti meie õiguspraktikutele ülevaade psüühilise seisundi hindamisel kasutatavatest põhimõistetest ja peamistest juriidilises kontekstis olulistest psüühikahäiretest ning kasutatavatest diagnostika- ja ravimeetoditest. Samuti käsitleti kursusel kehtivas seadusandluses reguleeritud olukordi, kus kohtumenetluses võib olla vajalik vaimse tervise alaseid eriteadmisi rakendada. Kursus viidi läbi Tartu Ülikooli õpikeskkonnas Moodle, olles kättesaadav nii kohtunikele, nõunikele ja kohtujuristidele, prokuröridele ja advokaatidele ning juura- ja meditsiinitudengitele. Ajakohastatud videoloengute kogumaht küündis 71 akadeemilise tunnini. E-kursus pälvis taaskord laialdast ning ülimalt positiivset vastukaja. Kohtupsühhiaatria e-kursus jätkub 2023. aastal.

2.7.3 Õiguskoolitused eraõiguses

2022. aastal toimus eraõiguse valdkonnas 22 koolitust ja ümarlauda kokku 26-l koolituspäeval.

1. Lastele ja peredele mõeldud sotsiaalteenused (13. jaanuar, veeb)

Koolituspäeval andsid Sotsiaalkindlustusameti ametnikud ülevaate kohalike omavalitsuste pakutavatest sotsiaalteenustest, mis on suunatud lastele ja peredele nende toimetuleku soodustamiseks. Seejärel tutvustati Sotsiaalkindlustusameti rolli lastekaitsetöös ning nende pakutavaid vastavaid teenuseid. Koolituspäeva lõpetas ettekanne rehabilitatsiooniteenuste korraldusest lastele Eestis. Osalejad tõid välja, et koolitus andis hea ülevaate, milliseid praktilisi lahendusi on võimalik peredele probleemide lahendamiseks välja pakkuda, samuti saadi vastused täiendavatele küsimustele. Koolituse viisid läbi Jane Koppel, Annika Steinberg ja Eva Kliiman Sotsiaalkindlustusametist. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

2. Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muudatused (17. veebruar, veeb)

1. jaanuaril ja 28. mail 2022. aastal jõustusid võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muudatused, millega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2019/771 kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2019/2161, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitsenorme ja tagada paremini nende täitmine, tarbija õiguste direktiivi 2011/83/EL muutmist puudutav osa. Veebikoolitusel tutvustas muudatusi tarbijalepingute regulatsioonis kaasuste ja näidete alusel Tartu Ülikooli õigusteaduskonna tsiviilõiguse professor Karin Sein. Tagasiside veebikoolitusele oli hoolimata mõningatest tehnilistest viperustest väga positiivne. Toodi välja, et lektor oli selgesõnaline, arusaadav ning oma valdkonnas kompetentne, õppematerjal selge ja loogiliselt ülesehitatud. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

3. Maa-ameti kaardirakendused (3. märts, veeb)

Koolitusel anti tsiviil- ja halduskohtunikele ülevaade Maa-ameti Geoportaali kaardirakendustest ning tutvustati ruumiandmebaaside sisu ja kasutusvõimalusi. Maa-ameti ametnikud Alo Kotka, Priit Kuus, Lea Pauts ning Sulev Õitspuu käsitlesid põhjalikult teemasid: katastrikaart, kataster ja selle uued teenused, topograafiliste andmete õiguslik tähendus ning X-GIS 2 ja selle kasutusvõimalused. Koolitusel osalejad said vastused kaardirakendusi puudutavatele küsimustele ning toodi välja, et kasulik oli kogu rakendusi puudutava süsteemi loogikaga tutvumine, saadi kohtuniku tööd lihtsustavaid nippe. Koolitajad olid asjatundlikud ning esitlused põhjalikult ette valmistatud. Koolituse sisu oli väga detailne ning selle videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

4. Maksejõuetusõiguse aktuaalprobleemide seminar (24. märts, Tartu ja 31. märts, Tallinn)

Koolituse sihtrühmaks olid maksejõuetusajadega tegelevad kohtunikud ning kohtujuristid, et toetada menetlusgrupi ühtse arusaama kujunemist maksejõuetusõiguse aktuaalsetel teemadel. Seminarides arutati muu hulgas võlausaldajate nimekirja kinnitamise, häälte määramise, kohtu õigustel sundtäitmise peatamise osas, piiriülese pankrotimenetluse probleemide üle ning peatuti ka halduri vabastamise ja aruandluse teemadel. Osalejatel oli enne seminari võimalik tõstatada ka omapoolseid küsimusi. Seminari arutelu juhendasid Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ülikooli külalislektor Mari Schihalejev ning Harju Maakohu kohtunik Karin Sonntak. Seminaril osalejad arvasid, et seminaril käsitletu oli kasulik ning igapäevatoos vajalik, lektorid väga asjatundlikud. Rõhutati, et püsiti tempos ja konkreetsete küsimuste juures, mistõttu jõuti ka kõik küsimused seminaripäeva jooksul läbi arutada.

5. Tsiviilkohtumenetluse lühiloeng – eeltõendamismenetlus (7. aprill, veeb)

Arutelu kohtupraktikas heitlikul eeltõendamismenetluse teemal juhtis Riigikohtu tsiviilkolleegiumi esimees Urmas Volens. Koolitusel osalejad tõid välja, et kitsama teema käsitlemine nii menetlus- kui materiaalõiguse poole pealt oli huvitav ning kasulik, kasuteguri andsid ka põhiseaduse ja kohtumenetluse üldpõhimõtete küsimuste sissetoomine. Arutelu käigus selgitati ka välja, milline on erinevate kohtute praktika eeltõendamismenetluse asjades. Osalejad pidasid riigikohtuniku ettekannet ja arutelu juhtimist asjatundlikuks ja struktureerituks, osavõttu dunaamiliseks. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

6. Au teotamine ja ebaõigete andmete ümberlükkamine (28. aprill, Tallinn ja 19. mai, Tartu)

Seminaril käsitleti põhjalikult au teotamise ja ebaõigete andmete ümberlükkamise menetlus- ja materiaalõiguslikke aspekte, mis olid näitlikustatud arvukate kaasustega ning asjakohase Riigikohtu praktikaga. Seminari vormis koolitusi peetakse tulemuslikuks, sest formaat nõuab aktiivset kaasamõtmist. Osalejatele sümptatiseeris arutelu tekkimine ning õppematerjali ja seminaripäeva süstemaatiline ülesehitus. Seminari viis läbi Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik Tambet Tampuu.

7. Pervägivalla spetsiifiline vorm – vanemast võõrandamine (12. mai, veeb)

Koolitusel toodi välja, et vanemast võõrandamine on kompleksne psühholoogilise väärkohtlemise ja pervägivalla vorm, mis ilmneb kõrge konfliktsusega lahkuminekute ning

lähisuhtevägivalla korral. Võõrandamine on kogum manipulatsioonidest ja strateegiatest, mida üks vanem kasutab eesmärgiga pöörata lapse teise vanema vastu. Laps astub tugevasse liitu ühe vanemaga ja väljendab vastumeelsust teise osas, kellega oli eelnevalt hea suhe. Koolituspäeva vältel andis lektor ülevaate võõrandamise käitumuslikest tunnustest lapsel, võõrandumise raskusastmetest, võõrandamise strateegiatest, võõrandamise mõjust lastele ja vanematele. Koolituspäeva mahtus ka juhtumipõhine töö väikestes gruppides. Tagasisides toodi välja, et saadud teadmised ja elulised näited toetavad perekonnaõiguse kaasuste lahendamist. Kiideti lektori teadmisi ja nende edastamise viisi oskuslikkust, kuid kohati lahkes lektori ja osalejate praktika võõrandajate sookäsitluse osas. Koolitus toimus koostöös Advokatuuriga, osalesid ka kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajad. Lektoriks oli gestaltpsühhoterapeut Kaire Talviste.

8. Saneerimisseaduse seadusemuudatused (26. mai, Tartu ja veeb)

Koolituse eesmärgiks oli tutvustada ja selgitada saneerimisseaduse muudatusi seonduvalt 20. juuni 2019. a. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga (el) 2019/1023, mis käsitleb ennetava saneerimise raamistikke, võlgadest vabastamist ja äritegevuse keeldu ning saneerimise-, maksejõuetus- ja võlgadest vabastamise menetluste tõhususe suurendamise meetmeid, ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 (saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv). Koolitusel käsitleti direktiivist tingitud olulisemaid muudatusi, saneerimismenetluse avalikkust, täitemeetmeid ja muid tagamise vahendeid, saneerimiskava koostamist, vastuvõtmist ja kinnitamist, samuti peatuti kättetoimetamise, kaebeõiguse ja ekspertide teemal. Õppepäeval osalejad tõstsid esile, et hoolimata mahukast teemast ja piiratud ajast anti põhjalik ülevaade ning peatuti ka võimalikel seaduse rakendamise probleemidel. Koolituse viisid läbi vandeadvokaadid Anto Kasak ja Tarmo Peterson ning Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Kersti Kerstna-Vaks. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

9. Perelepitusseaduse tutvustus (27. mai, veeb)

Sotsiaalministeerium koostöös Justiitsministeeriumiga töötasid välja perelepitusseaduse eelnõu, millega reguleeritakse riikliku perelepitusteenuse ja selle raames läbiviidava lepitusmenetluse korraldamise alused, eelnõusse liideti osaliselt ka suhtlusõiguse eelnõus sisaldunud TsMS ja TMS sätteid. Koolitusel anti muu hulgas ülevaade riikliku perelepitusteenuse eesmärkidest, teenusele jõudmisest, laste kaasamisest lepitusteenusesse, nõuetest perelepitajale ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku, perekonnaseaduse ja täitemenetluse seadustiku muudatustest. Koolituse teises pooles käsitleti perelepitusteenuse pilootprojekti ja teenuse ettevalmistamise tulemusi. Osalejad leidsid, et saadud info oli põhjalik ja ülevaatlik, kõik lektorid aga oma ala asjatundjad ja ettekannetes meeldivalt ladsad. Koolituse viisid läbi Sotsiaalministeeriumi nõunik Liisa-Lotta Raag, Justiitsministeeriumi nõunik Stella Johanson ja Sotsiaalkindlustusameti perelepituse tiimi perelepitusteenuse juht Ann Lind-Liiberg. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

10. Füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse tutvustus (8. juuni, Tartu ja veeb)

Maksejõuetusõiguse revisjoni II etapi käigus valmis füüsilise isiku maksejõuetuse seadus (FiMS), mis jõustus 1. juulil 2022. Seadust tutvustaval koolitusel käsitleti järgmisi teemasid: FiMS üldsätted, avalduste esitamine, menetlusse võtmine ja läbi vaatamine, muudatused võlgade ümberkujundamise regulatsioonis, muudatused füüsilise isiku pankrotimenetluse ja kohustustest vabastamise menetluse regulatsioonis, usaldusisik. Koolituspäeva viimane ettekanne oli teemal maksejõuetusmenetlused läbi võlanõustaja pilgu. Osalejad hindasid sisukaid ettekandeid ja lektorite selgeid vastuseid kohapeal esitatud küsimustele. Toodi välja, et võlanõustajate praktilisest tööst ning usaldusisikute teemast oleks võinud veel pikemalt rääkida. Koolituse lektoriteks olid Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Kersti Kerstna-Vaks,

Justiitsministeeriumi nõunik Kristiina Padu ning pikaajalise kogemusega võlanõustajad Evelyn Eichhorst ja Ester Saag. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

11. Rahvusvaheline eraõigus – määruste (EL) 2020/1783 ja (EL) 2020/1784 tutvustus (2. september, Tartu ja veeb)

Määrused (EL) 2020/1783 ja (EL) 2020/1784 keskenduvad menetlusedokumentide kättetoimetamisele ja tõendite kogumisele välisriigis ning neid tuleb kohaldada alates 1. juulist 2022. Koolituspäeva jooksul käsitleti järgmisi teemasid: määruste eellugu Euroopa Liidu tasandil, määrustega seoses loodud nn detsentraliseeritud IT süsteem, määruste vahetamine teiste õigusaktidega, dokumentide kättetoimetamine ja tõendite kogumine uute määruste alusel ning erinevused võrreldes varasemaga. Tagasisides toodi välja, et lektorid valdasid suurepäraselt teemat ning oskasid tuua praktilisi näiteid. Koolituse viisid läbi Riigikohtu tsiviilkolleegiumi nõunik Maarja Torga ning Haldi Koit, kes on rahvuslik ekspert Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste direktoraadi tsiviilõiguse üksuses. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

12. Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse rakenduspraktika seminar (13. oktoober, Tartu ja 20. oktoober, Tallinn)

Seminaril lahendati koos osalejatega neli komplekskaasust järgmistel teemadel: eriomandi osa suurendamine, erikasutusõigus, varasem kaasomandi kasutuskord ja korteriomanike muud kokkulepped, kahju hüvitamise nõude ja tehtud kulutuste tasaarvestamine, korteriomanike otsuste vaidlustamine, majandamiskulud. Kaasuste juures oli välja toodud asjakohane kõrgeima kohtu praktika ning koolitust toetas mahukas ringkonnakohtute praktika ülevaade. Osalejad pidasid seminari formaadis koolitust väga oodatuks, sest see võimaldab rohkem kaasa mõelda ja teemaga süvitsi tegeleda. Toodi välja, et kuigi kaasused olid mahukad, said käsitletud ka kohapeal kerkinud küsimused. Koolituse viisid läbi riigikohtunik Tambet Tampuu ja Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Mati Maksing.

13. Tsiviilkohtumenetluse aktuaalne praktika (27. oktoober, Tartu ja veeb)

Iga-aastast tsiviilkohtumenetluse aktuaalse praktika koolitust peetakse endiselt vajalikuks ning kasulikuks, sest see annab kokkuvõtliku üldpildi Riigikohtu tsiviilkolleegiumi aktuaalsest praktikast. Koolitusel käsitleti muu hulgas hagi tagamist, menetlusedokumentide kättetoimetamist, tagaseljaotsust tarbijakrediidiasjades, kohtu selgitamiskohustust elatise asjades, eeltõendamismenetlust, avalikult kasutatavale teele juurdepääsu, lepitusmenetlust, erikasutusõiguse menetlust. Osalejate tagasiside oli nii koolituse sisule kui formaadile valdavalt positiivne. Koolituse lektoriteks olid riigikohtunikud Peeter Jerofejev ja Tambet Tampuu. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

14. Ühinguõiguse seminar (1. detsember, Tallinn)

2022. aasta ühinguõiguse seminaril lahendati koos juhendajatega kaasuseid ühinguõiguslike hagide ning avalduste tagamise teemal. Seminari viisid läbi Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Margit Vutt ja Tartu Ülikooli kaasprofessor Andres Vutt. Osalejad leidsid, et lektorid on suurepärased asjatundjad, seminarikaasused on alati oskuslikult valitud ja ette valmistatud. Kiideti ka lektorite osalejate kaasamise võtteid ning diskussiooni arendamist, mistõttu on võimalik vahetada ka häid praktikaid ja värskendavaid mõtteid. Tulenevalt kohtunike tagasisidest jätkame ühinguõiguse seminaridega aktuaalsetel teemadel ka 2023. aastal.

15. Rahvusvaheline maksejõuetusõigus (9. detsember, Tartu)

Riigikohtul oli au võõrustada lektorina rahvusvaheliselt tunnustatud maksejõuetusõiguse valdkonna spetsialisti professor Stephan Madaus'i Marthin Luther Halle-Wittenbergi Ülikoolist Saksamaalt. Loengupäeval andis professor ülevaate Euroopa Liidu maksejõuetusmenetluse määruse kohaldamisest, sh võlgniku põhihuvide keskme määramisest, koos praktiliste näidetega kohtupraktikast, peatuti ka asjakohasel Eesti kohtupraktikal määruse valguses. Koolitusel oli tagatud inglise-eesti sünkroontõlge. Osalejad pidasid lektori ettekannet, küsimustele vastamise oskust ja teadmiste edastamist suurepäraseks. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel nii inglise kui eestikeelsena.

16. Ümarlaud

16.1. Isiku paigutamine kinnisesse asutusse (17. märts, Tartu ja veeb)

Jätkuümarlual osalesid kohtunike, advokaatide, Eesti Psühhiaatrite Seltsi, Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi esindajad. Arutleti praktiliste kitsaskohtade üle menetluses kõikide ametikohtade vaatest ning püüti leida ühiseid seisukohti nende lahendamiseks. Muu hulgas peatuti esialgse õiguskaitses kohaldamise tähtsust, ekspertiisil ja eksperdiarvamusel, ravi kohaldamisel, esindaja määramisel, isiku ärakuulamisel, kinnisesse asutusse paigutamise peatamise asendamisel ambulatoorse raviga. Ümarlauda juhtis Riigikohtu esimees Villu Kõve.

16.2. Venemaa ja Valgevene vastu kehtestatud sanktsioonide mõju kohtumenetlustele – ümarlaud (11. mai, Tartu ja veeb)

Venemaa Föderatsiooni kallaletungi valguses Ukrainasse vajab kohtunikkonnas arutelu Venemaa Föderatsiooni ja Valgevene Vabariigi vastu kehtestatud sanktsioonide mõju meie kohtumenetlustele. Ümarlual osalesid nii kohtunike, advokaatide, Justiitsministeeriumi, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ja Välisministeeriumi esindajad. Ümarlual peatuti küsimustel, mis puudutasid Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahelist õigusabilepingu rakendamist, EL sanktsioonimääruste täitmist, vahekohtumenetlust ja Eesti Vabariigi ja Ukraina vahelise õigusabilepingu täitmist. Ümarlauda juhatasid Riigikohtu tsiviilkolleegiumi esimees Urmas Volens ning Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Andra Pärsimägi. Ümarlauda kokkuvõttega on võimalik tutvuda koolituse kodulehel.

16.3. Tartu Ringkonnakohtu, Tartu Maakohtu ja Viru Maakohtu ümarlaud (20. mai, Tartu ja veeb)

Traditsioonilisel piirkondlikul ümarlual oli maa- ja ringkonnakohtunikel võimalik arutleda asjakohaste tsiviilmenetlust puudutavate küsimuste üle. Muu hulgas peatuti küsimustel, mis puudutasid isiku kinnisesse asutusse paigutamist, elatise määramist, sundtäitmist, dokumentide kättetoimetamist, kohtualluvust, tagaseljaotsust, Ukraina laste eestkostet. Ümarlauda juhatas Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi esimees Triin Uusen-Nacke. Kohtuastmete vahelise ümarlauaga jätkatakse ka 2023. aastal. Ümarlauda kokkuvõttega on võimalik tutvuda koolituse kodulehel.

16.4. Elatise ümarlaud – hea praktika jagamine (29. september, Tartu ja veeb)

Alaealisele lapsele elatise kindlaksmääramise süsteemi muudeti perekonnaseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega, mis jõustus 1. jaanuaril 2022. Ümarlaud keskendus miinimumelatise suuruse arvutamise, miinimumist suurema ja väiksema elatise väljamõistmise, varem väljamõistetud elatise suuruse muutmisele ja muudele menetluslikele

küsimustele. Ümarlaud toimus koostöös Advokatuuriga ning osalejate seas olid ka Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ning Justiitsministeeriumi esindajad. Ümarlauda juhatas Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi esimees Liis Arrak. Ümarlaua kokkuvõttega on võimalik tutvuda koolituse kodulehel.

16.5. Tööõiguse ümarlaud (14. oktoober, veeb)

Arutleti viimase aja praktikas kõige rohkem küsimusi tekitanud teemadel, mis puudutasid menetlust töövaidluskomisjonis, menetluse üleminekut kohtumenetluseks ja menetlust kohtus, töölepinguseaduse kohaldamist. Ümarlaval osalesid ka Tööinspektsiooni ja Sotsiaalministeeriumi esindajad. Arutelu juhatas Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Mati Maksing. Ümarlaua kokkuvõttega on võimalik tutvuda koolituse kodulehel. Tööõiguse jätkuümarlaud toimub 2023. aasta kevadel.

16.6. Tallinna Ringkonnakohtu, Harju Maakohtu ja Pärnu Maakohtu ümarlaud (28. oktoober, Tallinn)

Traditsioonilisel piirkondlikul ümarlaval oli maa- ja ringkonnakohtunikel võimalik arutleda asjakohaste tsiviilmenetlust puudutavate küsimuste üle. Esitatud teemade hulgas olid tarbijavaidlused, menetlusabi, tunnistajataotlus kirjalikus menetluses, tahtest olenematu ravi, maksekäsu kiirmenetlus, menetluskulude tagatis, hagi tagamine. Peatuti ka ümarlaudade kasuteguri ja formaadi küsimustel ning leiti, et kohtuastmete vahelise ümarlauaga jätkatakse ka 2023. aastal, garanteerides ka veebis osalemise võimaluse kohtunikkonna suuremaks kaasatuseks. Ümarlauda juhatas Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik Mati Maksing. Ümarlaua kokkuvõttega on võimalik tutvuda koolituse kodulehel.

16.7. Riigikohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Tartu Ringkonnakohtu ümarlaud (17.-18. november, Pühajärve)

Iga-aastasel tsiviilkolleegiumide kohtumisel käsitleti viimase aasta praktikas enim tähelepanu vajavaid teemasid. Ümarlaua teemadeks olid tarbijakrediit, tagaseljaotsus, elatis, äriühingu poolt endise juhatuse või nõukogu liikme vastu vaidluse algatamine, endised abikaasad osanikena ja kohased õiguskaitsevahendid, hagi tagamine, korteriomandi- ja korteriühistu asjad, parkimisleping, pankrotimenetlus, lihtmenetlus, riigilõiv, dokumentide kättetoimetamine, tahtest olenematu ravi. Ümarlauda juhatas Riigikohtu tsiviilkolleegiumi esimees Urmas Volens. Ümarlaua kokkuvõttega on võimalik tutvuda koolituse kodulehel. Kohtuastmete vaheline ümarlaud toimub ka 2023. aastal.

2.7.4 Õiguskoolitused karistusõiguses

2022. aastal toimus karistusõiguse valdkonnas seitse koolitust kokku 11 koolituspäeval.

1. Majanduskuritegevus: rahvusvaheline praktika rahapesu kaasuste menetlemisel (10. veebruar, Tallinn ja veeb)

Koolitusaasta karistusõiguse valdkonnas juhatas sisse seminar rahvusvahelisest praktikast rahapesualaste süütegude menetlemisel. Õppepäeval võeti praeguse Moneyeval koolitaja ning endise Israeli prokuröri ja rahapesu andmebüroo juhi Yehuda Shafferi juhtimisel lähema vaatluse alla rahapesu mõiste ning liigid (sh enesepesu, kolmanda isiku rahapesu ja autonoomne

rahapesu) koos asjakohase kohtupraktika ning rahvusvaheliste ootustega rahapesualaste süütegude menetlemisel. Hoolimata mõneti tagasihoidlikumast osalejate arvust pälvis õppepäev ülimalt positiivset vastukaja. Koolitus viidi läbi koostöös Rahapesu Andmebürooga. Majanduskaristusõigust puudutavate õppepäevadega on kavas jätkata ka 2023. aastal. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

2. Karistusõiguse ja kriminaalmenetluse aktuaalprobleemid (11. veebruar, Tartu ja veeb)

Iga-aastane karistusõiguse ja kriminaalmenetluse aktuaalprobleemide koolitus jätkus uuendatud formaadis, kus eraldi keskenduti olulisemale kohtupraktikale nii materiaali- kui ka menetlusõiguse vallas. Kohtupraktika ühtlustamise nimel viidi koolitus kõikidele kriminaalkohtunikele läbi ühiselt. 2021-2022. aasta olulisemat materiaalsoiguslikku kohtupraktikat käsitles Riigikohtu nõunik Mario Truu. Menetlusõiguslikke küsimusi lahkas riigikohtunik Velmar Brett. Koolitus teenis arvukalt kiidusõnu nii kohtunikelt, prokuröridelt kui ka advokaatidelt. Karistusõiguse ja kriminaalmenetluse aktuaalprobleemide koolitus jätkub 2023. aastal.

3. Turvataktika ja massiohje (12. mai Tallinn; 19. august, Väike-Maarja; 22. september Tartu)

Uuenenud formaadis turvataktika koolitusel jagati kriminaal- ja halduskohtunikele teadmisi vahetu sunni rakendamise ja turvataktika põhimõtetest. Samuti võimaldas õppepäev oma käe ja silmaga tutvuda ning proovida Politsei- ja Piirivalveameti kasutuses olevaid erivahendeid ja relvi. Toetamaks simulatsioonharjutuste läbiviimist ning teadmiste paremat omandamist toimusid koolitused kuni kaheteistkümnestes gruppides. Turvataktika koolitused kulmineerusid 19. augustil Väike-Maarjas toimunud massiohje õppusega, kus kohtunikel oli võimalus üles astuda nii allumatute kodanlaste ehk vastumängijatena kui ka vaatlejatena, saamaks PPA instruktorite juhendamisel paremat aimdust massiohje baassituatsioonide lahendamise taustloogikast. Koolitused pälvisid hulgaliselt kiidusõnu. Kõrgelt hinnati nii õppepäevade formaati, kus teadmiste kinnistamine toimus eluliste näidete ja simulatsioonharjutuste varal koos võimalusega vahetult kogeda, mis tunne valdab osapooli mõlemal pool kilbiseina. Õppepäevad viisid läbi Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud.

4. Vanglast vabanenute jätkutugi (26. mai, Laitse; 1. juuni, Haapsalu)

Praktilise suunitlusega koolituspäevadel tutvustati kohtunikele MTÜ Lootuse Küla Laitses ja MTÜ Samaaria Haapsalus igapäevaelu andes lähema ülevaate vanglast vabanenutele mõeldud jätkutoe täpsest sisust. Vastukaja külastuspäevadele oli üheselt positiivne.

5. Euroopa Liidu kriminaalõigus (22. september, Tartu ja veeb)

Pidades silmas Euroopa Liidu kriminaalõiguse üha süvenevat mõju siseriiklike süüteomenetluste läbiviimisele toimus kriminaalkohtunikele jätkuseminar Euroopa Liidu kriminaalõigusest, kus vandeadvokaat Marko Kairjaki juhendamisel käidi läbi juba nii tuttavat: EL materiaalse karistusõiguse aktid ja EL kriminaalmenetlusõigus, EL sisene koostöö jms ning ka uut: EL kriminaalõiguse täpsem mõju karistusseadustiku üld- ja eriosale, EL finantshuvide kaitse koos asjakohase kohtupraktikaga. Hoolimata asjaolust, et auditoorne osalus jäi üsna tagasihoidlikuks teenis koolitus hulgaliselt kiitust. Vastukajas tõsteti esile nii lektori selget ja kaasahaaravat loengupidamise stiili koos kasuliku sissevaatega Euroopa Liidu ja siseriikliku õiguskorra pidepunktidesse. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

6. Käitumiskontroll: sotsiaalprogrammid (29. september, veeb)

Algselt kriminaalkohtunike 2023. aasta koolitusprogrammis koha leidnud koolitus õnnestus läbi viia 2022. aasta sügisel. Loengupäeval tutvustati kohtunikele Justiitsministeeriumi taasühiskonnastamise talituse nõuniku Karis Paumetsa poolt käitumiskontrolli raames pakutavaid sotsiaalprogramme, käsitledes nii sotsiaalprogrammide olemust, kestust ning aluseid süüdlaste erinevatesse sotsiaalprogrammidesse suunamiseks (s.t milline programm kellele sobib). Kohtunike tagasiside oli napp, ent siiski positiivne. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

7. Karistusõiguse üldosa: täideviimine, osavõtt, hädaseisund ja hädakaitse (27. oktoober, Tallinn ja veeb; 11. november Tartu ja veeb)

Õigusmõistjate konsensuslikust vastukajast johtuvalt jätkati 2022. aastal õppepäevadega karistusõiguse A-st ja O-st, mis viidi taaskord läbi tandemis riigikohtunik Paavo Randma ja riigiprokurör Laura Aiaots. Üldosa teemadest keskenduti sel korral täideviimisele ja osavõtule koos hädaseisundi ja hädakaitsega. Arvestades teemavaldkonda oli tegu kõige populaarsema koolitusega karistusõiguse valdkonnas. Samaselt varasemaga pälvis seminar hulgaliselt positiivset vastukaja. Kohtunike, prokuröride ja advokaatide poolt tõsteti esile õigusteooria ja praktika sidumist ühtseks tervikuks. Samuti peeti kiiduväärseks Riigikohtu kriminaalkollegiumi praktika võrdlevat analüüsi kahe valdkonda süvitsi tundva õiguspraktiku poolt koos lektorite omavahelise sünergiaga. Taaskord leidis eraldi äramärkimist ka Paavo Randma elav ja humoorikas, ent samaaegselt igati analüütiline esitlusmaneer. Koolitus viidi läbi koostöös prokura-tuuri ning advokatuuriga.

2.7.5 Õiguskoolitused haldusõiguses

2022. aastal toimus haldusõiguse valdkonnas 11 koolitust (sh üks ümarlaud) kokku 14 koolituspäeval.

1. Riigikohtu halduskollegiumi aktuaalne praktika (27. jaanuar, Tartu ja veeb)

Õppeaasta haldusõiguse valdkonnas juhatas sisse loengupäev Riigikohtu halduskollegiumi aktuaalsest praktikast, mis samaselt teiste õigusvaldkondadega viidi kohtupraktika ühtlustamise nimel läbi kõikidele kohtunikele ühiselt. Lektorite koosseisu moodustasid taaskord riigikohtunik Nele Parrest, kes töötas süstematiseeritult läbi olulisema kohtupraktika haldusõiguse üld- ja eriosast, ning Riigikohtu halduskollegiumi esimees Ivo Pilving, kes tutvustas lähemalt halduskohtumenetlust puudutavaid kohtulahendeid. Koolitus pälvis igati positiivset vastukaja. Korduvalt tõsteti esile Nele Parrestil selget ja kaasahaaravat loengupidamise stiili koos loogilise ja hästistruktureeritud eriosa käsitlemisega. Riigikohtu halduskollegiumi praktikast käsitleva koolitusega jätkatakse 2023. aastal.

2. Maa-ameti kaardirakendused (3. märts, veeb)

Koolitusel anti tsiviil- ja halduskohtunikele ülevaade Maa-ameti Geoportaali kaardirakendustest ning tutvustati ruumiandmebaaside sisu ja kasutusvõimalusi. Maa-ameti ametnikud Alo Kotka, Priit Kuus, Lea Pauts ning Sulev Õitspuu käsitlesid põhjalikult teemasid: katastrikaart, kataster ja selle uued teenused, topograafiliste andmete õiguslik tähendus ning X-GIS 2 ja selle kasutusvõimalused. Koolitusel osalejad said vastused kaardirakendusi puudutavatele küsimustele ning toodi välja, et kasulik oli kogu rakendusi puudutava süsteemi

loogikaga tutvumine, saadi kohtuniku tööd lihtsustavaid nippe. Koolitajad olid asjatundlikud ning esitlused põhjalikult ette valmistatud. Koolituse sisu oli väga detailne ning selle videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

3. Andmekaitseõigus – andmekogud (18. ja 25. märts, veeb)

Algselt halduskohtunike 2023. aasta koolitusprogrammis koha leidma pidanud seminar leidis aset juba 2022. aastal. Kaheosalisel andmekaitseõiguse hommikuseminaril keskenduti avaliku sektori andmekogudele. Esimene seminaripäev oli pühendatud tehnilisele vaatele avades riigi infosüsteemide olemust, arhitektuuri ning komponente, misjärel peatuti lähemalt andmekogudel ja andmeladudel ning riigi infosüsteemi haldussüsteemi toimimisel. Teine seminarihommik kätkes endas põhjalikku käsitlust andmekogude toimimist reguleerivatest õigusaktidest koos andmekogude õiguse potentsiaalsete murekohtadega. Kõiges eelmainitus oli kohtunike teejuhiks Andmekaitse Inspektsiooni järelevalve juht Maris Juha. Kaheosaline hommikuseminar teenis osalejatelt kiidusõnu nii keerulise teemavaldkonna mitmekülgse ja hüvitava käsitluse kui ka paindliku õppeformaadi – kaheosalise hommikuseminari – rakendamise eest. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

4. Riigi õigusabi ümarlaud (21. aprill, Tallinn)

Koostöös Eesti Advokatuuri ja Prokuratuuriga toimunud mõttevahetuse põhiraskus lasus kolmel kesksel teemavaldkonnal: riigi õigusabi kvaliteedil rahvusvahelise kaitse ning tsiviil- ja kriminaalasjades koos riigi õigusabi toimimisega häda ja kriisiolukorras.

5. Turvataktika ja massiohje (12. mai Tallinn; 19. august, Väike-Maarja; 22. september Tartu)

Uuenenud formaadis turvataktika koolitusel jagati kriminaal- ja halduskohtunikele teadmisi vahetu sunni rakendamise ja turvataktika põhimõtetest. Samuti võimaldas õppepäev oma käe ja silmaga tutvuda ning proovida Politsei- ja Piirivalveameti kasutuses olevaid erivahendeid ja relvi. Toetamaks simulatsioonharjutuste läbiviimist ning teadmiste paremat omandamist toimusid koolitused kuni kaheteistkümnestes gruppides. Turvataktika koolitused kulmineerusid 19. augustil Väike-Maarjas toimunud massiohje õppusega, kus kohtunikel oli võimalus üles astuda nii allumatute kodanlaste ehk vastumängijatena kui ka vaatlejatena, saamaks PPA instruktorite juhendamisel paremat aimdust massiohje baassituatsioonide lahendamise taustloogikast. Koolitused pälvisid taaskord hulgaliselt kiidusõnu. Kõrgelt hinnati nii õppepäevade formaati, kus teadmiste kinnistamine toimus eluliste näidete ja simulatsioonharjutuste varal. Õppepäevad viisid läbi Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud.

6. Rahvusvaheline julgeolekukeskkond ja ohuhinnangud (19. mai, Harjumaa)

Süvenevate geopoliitiliste pingete tõttu viidi halduskohtunikele läbi praktilise suunitlusega jätkuseminar, mille käigus anti meie õigusmõistjatele täpsem ülevaade meid ümbritsevast julgeolekukeskkonnast ning -ohtudest, käsitledes sh rändekriisi ja Vene-Ukraina sõja järelmeid.

7. Riigihankeõigus (3. november, Tartu ja veeb)

Riigihankeõiguse koolituse viisid läbi advokaadibüroo Nove nõunik Mart Parind koos Tartu Ülikooli tsiviilõiguse kaasprofessori Mari Ann Simovartiga. Koolituse raames peatuti kolmel suurel teemavaldkonnal: pakkumuste hinnastamisel (sh alampakkumuste menetlemisel ja alampakkumustel kerge režiimiga hangetes koos küsimustega ristsubsideerimisest), pakkumuste muutmisel ja täiendamisel (sh hankemenetluste läbiviimisel kriisi tingimustes) ning riigihanke seaduse olulisematel muudatustel. Kõigi teevaldkondade lõikes leidis jooksvat

käsitlemist ka asjakohane siseriiklik ning Euroopa Liidu Kohtu praktika. Õiguspõhiste hinnang nii lektorite esitlusviisile kui ka teemakäsitlusele oli üheselt positiivne.

8. Keskkonnaõigus: metsakasvatuse, metsaraied ja metsaökoloogia (4. november, Tartu)

2022. aasta novembris rullus lahti esimene osa nelja-aastasest süstematiseeritud koolitusseeriast, kus iga-aastaselt käsitletakse üht olulist teemaderingi keskkonnaõiguse eriosast. Pidades silmas viimaseid arenguid siseriiklikus kohtupraktikas lahati esimesel eriosaseminaril metsandusega seonduvat. Praktilise suunitlusega seminari juhatas sisse Eesti Maaülikooli metsakasvatuse ja metsaökoloogia tennuriprofessori Hardi Tulluse ettekanne Eesti metsade hetkeolukorrast ning jätkusuutlikust metsamajandusest, sh lageraie alternatiividest ja püsimetsanduse võimalustest, millele järgnes EMÜ nooremteadur Kristjan Aiti ülevaade ürasekite mõjust Eesti metsadele. Seejärel suunduti koos õppejõududega loodusesse, et oma silmaga kaeda ürasekikahjustuste vahetut mõju ning erinevaid raieliike. Päeva teises pooles leidis professor Ahto Kanguri poolt käsitlemist metsanduslike tööde kavandamine, sh alusandmete leidmine ja kogumine raiemahtude hindamisel. Algselt kavandatud mõneti kauem väldanud seminari võttis kokku vanemteadur Allan Simsi pilguheit riikliku metsandusraporteerimise rõhuasetusega statistilisel metsainventuuril ja LULUCF-1. Kohtunikel jagus koolitusele arvukalt kiidusõnu. Esile tõsteti nii valdkonna ekspertide poolt süvaülevaate saamist vägagi mitmekesisest teemavaldkonnast, mida rikastas õppekäik loodusesse. Koolitused keskkonnaõiguse eriosa teemadel jätkuvad 2023. aastal. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

9. Vangistusõigus (11. november, Tartu ja veeb)

Rohkem kui seitsmeaastase vahe järel leidis halduskohtunikele taaskord aset seminar vangistusõigusest. Õppepäev oli liigendatud kaheks. Ennelõunal leidis Riigikohtu halduskollegiumi nõuniku Mattias Jõgi poolt põhjalikumalt käsitlemist vangistusõiguse olemus ja praktikas ilmnenud menetlusõiguslikud probleemid koos küsimustega üksikvangistuse kohaldamisest ning kahju hüvitamisest. Seda koos asjakohase Riigikohtu praktikaga. Seminari võttis kokku Justiitsministeeriumi nõunike Laura Glaase ja Martin Ziehri ettekanne eesootavatest vangistusseaduse muudatustest. Koolitus pälvis igati head vastukaja. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

10. Riigi õigusabi andmine Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöördumiseks (17. november, veeb)

Riigikohtu erikogu 22. veebruari 2022. a lahendi nr 3-21-3011 valguses lisandus halduskohtunike koolitusprogrammi hommikuseminar riigi õigusabi andmise teemadel Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöördumiseks. Seminari viis läbi Vabariigi Valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Kohtus, Tim Kolk. Seminaril keskenduti RÕS § 37 lõike 1 kohaldamise küsimustele, käsitledes sh EIÕK art 35 kriteeriumidele vastavuse kontrolli ulatust Eesti kohtute poolt. Kohtunike tagasiside oli napp, ent üheselt positiivne. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

11. Jätkuümarlaud varjupaigaasjade teemal (14. detsember, Tallinn)

Jätkuna 21. aprillil toimunud riigi õigusabi ümarlauale viidi halduskohtunike initsiatiivil läbi jätkuümarlaud-seminar varjupaigaasjade teemadel, kuhu olid oodatud nii asuülikohtunikud kui ka riigi õigusabi osutavad advokaadid. Tallinna Halduskohtu kohtunike Kristina Maimanni ja Ruth Prigoda juhtimisel võeti lähema vaatluse alla küsimused alates menetlusdokumentidele ja menetlusprotsessile esitatavatest nõuetest ning asukohamaa allikainfo leidmisest lõpetades

küsimustega ohust avalikule korrale ja julgeolekule ning väejooksikute ja sõjaväeteenistusest kõrvalehoidjate käsitlemisest Euroopa Liidu Kohtu praktikas.

2.7.6 Oskuskoolitused

2022. aastal toimus kuus oskuskoolitust ja üks oskuskoolituste valdkonda kuuluv ümarlaud, kokku seitsmel koolituspäeval. Meediakoolitus ja eesti keel on ka alustavate kohtunike programmi soovituslik osa.

1. Kohtunike juhendajate ümarlaud (14. jaanuar, Tartu)

Ümarlaud korraldati eesmärgiga kaardistada hetkeolukord, jagada parimaid juhendamise praktikaid ja kogemusi, mõtestada juhendaja roll ja juhendamise eesmärgid ning algatada juhendamise kokkuleppe sõnastamine. Arutelu käigus keskenduti uue kohtuniku sisseelamise süsteemsele toetamisele, juhendamise korraldusele ja eesmärkidele.

Ümarlaua töö tulemusena valmisid soovitusel alustava kohtuniku juhendamisel, mille koolitusnõukogu ja kohtunikueksamikomisjon võtsid teadmiseks sügisel 2022. Soovitused on edastatud ka kohtute esimeestele.

Ümarlauda juhtis Moonika Tähtväli, Harju Maakohtu aseesimees ja kohtunik

2. Meediakoolitus edasijõudnutele (17. märts, Tartu)

Koolitus oli mõeldud eelkõige kohtunikele, kes on juba kaamerakoolituse saanud ja meedias sõna võtnud, ent kellele oleks vaja tutvustada uusi žanre. Käsitleti ja mängiti läbi stuudiointervjuu ja terav olukord ajakirjanikuga, valmistati ette ja esitati oma seisukohti, osaleti miniväitlusel, pressikonverentsil.

Osalejad hindasid kõrgelt koolitaja kompetentsust, koolitusmaterjale ja praktilisi töid. Koolituse viis läbi Lauri Hussar, Meediatark OÜ-st.

3. Eesti keel (30. märts, veeb ja 16. september, Tartu)

Koolituse eesmärk oli meelde tuletada eesti keele lauseehituse ja ametistiili olemust, rõhuda kantseliidi ja inglise keele mõjude ennetamisele. Koolitusel õpiti praktiliste harjutuste ja näidete abil.

Nii veebi- kui kontaktkoolitusel osalejad pidasid koolitust väga vajalikuks ja oma töös igapäevaselt rakendatavaks (eriti kohtulahendite kirjutamisel), hindasid kõrgelt koolitaja toodud näiteid enamlevinud vigadest ja valdkonna keelekasutuse tundmist. Lisaks joonistus välja soov tegeleda eesti keelega rohkem süvitsi ja pakkuda võimalusel e-kursust.

Koolituse viis läbi Mihkel Metslaid, Riigikohtu keeleteoimetaja.

4. Vaimse tervise hoidmine kohtunikuametis (22. aprill, Tartu)

Koolitusel keskenduti kohtunikuameti eripäradest tulenevate stressiteguritega toimetulekule. Interaktiivne koolitus aitas osalejatel ennast paremini mõistes ja juhtides parandada oma keskendumis- ja otsustusvõimet, stressiga toimetulekut ning enesejuhtimist keerulistes olukordades.

Osalejad jäid koolitusega rahule ning leidsid endale erinevaid stressimaandamise viise. Koolitaja puhul hinnati eriti õppimist soodustava keskkonna loomist.

Koolituse viis läbi Andres Sild, psühhiaater-psühhoterapeut Moreno keskusest.

5. Täiskasvanukoolituse parimad praktikad (25. mai, Tartu)

Koolituse eesmärk oli interaktiivses vormis käsitleda täiskasvanukoolituse eripärasid, arutleti õppimise ja õpetamise motivatsiooni, eesmärkide ja tõhusate koolitusmeetodite üle.

Enne koolituse toimumist viidi osalejate hulgas läbi küsitlus. Koolitus toimus esmakordselt ning osalejaid oli vähe, mis tähendab, et otsese sihtrühmaga (kohtunikest koolitajad) on vaja edaspidi otse suhelda ja kutsuda neid koolitusel osalema. Väikse rühma (9 inimest) tõttu oli kõigil osalejatel võimalik enda jaoks olulisi teemasid käsitleda.

Koolituse viis läbi Mari Karm, täiskasvanukoolituse peaspetsialist Tartu Ülikoolist.

6. Meediakoolitus algajatele (30. september, Tartu)

Koolituse eesmärk oli kohtunike meediaalase teadlikkuse ja esinemiskindluse tõstmine mängides läbi erinevaid olukordi, mida osalejad oma tagasisides ka positiivselt esile tõid. Koolitaja lähenemine algajatele oli pigem toetav kui kiuslik ning kasulikus peeti ajakirjaniku vaate ja ootustega tutvumist.

Koolituse viis läbi Rasmus Kagge, Agenda PR-st.

2.7.7 Alustava kohtuniku koolitusprogramm

2022. aastal toimus kaheksa alustavate kohtunike programmi kuuluvat kohustuslikku koolitust kokku 14 koolituspäeval. Programmi kuuluvad soovituslikud koolitused on ühtlasi oskuskoolitused (ja kajastatud aruandes oskuskoolituste all), millel saavad lihtsamalt osaleda ka teised kohtunikud (alustava kohtuniku koolitusprogrammi kohustuslikele koolitustele pääsevad nad vaid vabade kohtade olemasolul).

1. Lepitamine kohtumenetluses tsiviil-ja halduskohtunikele (27.–28. jaanuar, veeb)

Koolitus on kohustuslik tsiviil-ja haldusvaldkonna kohtunikele ja tuleb läbida kolme aasta jooksul ametisse nimetamisest. Vabade kohtade olemasolul saavad osaleda ka teised kohtunikud.

Koolitusel õpiti, kuidas kohtumenetluse osapooli suunata kompromisslahenduste otsimise ja kompromissi saavutamisele, tehti praktilisi harjutusi ja tutvuti läbirääkimiste teooriaga, seda kõike just kohtumenetluses kohtuniku toimetatava lepitustegevuse kontekstis.

Koolituse läbivaks osaks olid aktiivne arutelu ja rollimängud väikestes gruppides, mida lektorid kohe tagasisidestasid.

Osalejatelt saadud tagasiside põhjal oleksid nad eelistanud kontaktkoolitust, koolitus oli tempokas ja suure mahuga. Kõrgelt hinnati õpikeskkonda, mille kolm koolitajat suutsid veebikeskkonnas luua ning jooksvalt antud tagasisidet.

Koolituse viisid läbi Mati Maksing, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik; Peeter Pällin, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik; Ilona Nurmela, mediator.ee.

2. Sisseelamisseminar alustavatele kohtunikele (03.–05. mai, Sagadi)

Kolmepäevase seminari eesmärk oli pakkuda ametisse astunud kohtunikele tuge ja süvendada motivatsiooni sisseelamisel uude ametisse. Käsitleti kohtuniku rolli ja väärtusi, kohtunikueetikat, tööprotsesside kujundamist ja menetluse juhtimist valdkonnapõhiselt, arutleti heaolu üle ning õhtuste tegevustega toetati omavahelist võrgustumist.

Tagasiside sisseelamisseminarile oli väga positiivne, rahul oldi nii praktiliste töötubade, tegevuste mitmekesisuse, kui võimaluse üle kolleegidega tavapärasest keskkonnast eemal kogemusi ja praktikat vahetada.

Seminaril esinesid ja arutelusid juhtisid tippõigusametnikud (nt riigikohtu esimees, õiguskantsler, kohtunikud), seminari juhtisid Kai Härmand, Harju Maakohtu kohtunik ja Kersti Kerstna-Vaks, Tartu ringkonnakohtu kohtunik.

3. Menetluse juhtimine tsiviilkohtunikele ja halduskohtunikele (09.–10. juuni, Tartu)

Menetluse juhtimise koolitus on programmi järgi üks kohustuslikest koolitustest, mis tuleks alustaval kohtunikul läbida esimesel võimalusel. Koolitusel käsitleti tõhusa kohtuistungi (sh virtuaalistungi) pidamist, eelmenetluse sihipärast läbiviimist ning kutse-eeetikaga koosõlas olevat suhtlust menetlusosalistega. Lisaks pöörati tähelepanu menetlusmeeskonna juhtimisele, oma töö otstarbekale korraldamisele ja avalikkusega seotud küsimustele kohtumenetluse kontekstis.

Koolitus viidi läbi kaasuspõhise diskussioonina ja kõik osalejad said pidada ka simulatsioonkohtuistungit, mida kolleegid tagasisidestasid.

Osalejad hindasid koolituse praktilisust ning asja- ja ajakohasust, võimalust enda jaoks olulised küsimused kolleegidega läbi arutada. Positiivse asjaoluna toodi välja erineva kogemusega kohtunike osalemist koolitusel, simulatsioone. Mainiti ka seda, et menetluse juhtimise koolitust võiks pakkuda tihedamalt ja rohkematele soovijatele.

Koolituse viisid läbi Kai Härmand, Harju maakohtu kohtunik, Kersti Kerstna-Vaks, Tartu ringkonnakohtu kohtunik.

4. Kohtulahendite koostamine alustavatele tsiviilkohtunikele (9. september ja 4. november, Tallinn)

Kohtulahendi koostamise koolitus on programmi järgi üks kohustuslikest koolitustest, mis tuleks alustaval kohtunikul läbida esimesel võimalusel. Koolitusel käsitleti praktiliste näidete varal kohtulahendi koostamisega seonduvat tsiviilkohtumenetluses. Lektorid andsid ülevaate tavalisematest probleemidest, alustavate kohtunikega arutleti, kuidas erinevat tüüpi kohtulahendeid arusaadavalt sõnastada, veenvalt põhjendada ja lahendi koostamise protsessi kohtuniku jaoks võimalikult otstarbekalt korraldada.

Koolituse raames said kõik osalejad kahele oma jõustunud vabalt valitud lahendile tagasiside ühelt kogenumalt kolleegilt. Et saada väärtuslikke nõuandeid, olid nii lahendid kui tagasiside anonüümsed.

Koolitus vastas osalejate ootustele, kõrgelt hinnati aktiivse diskussiooni formaati ning praktilisi näiteid ja harjutusi. Kahe koolitaja kasutamine õigustas end täiesti, lisades tasandi, kus ka nemad diskuteerisid omavahel, loodud õhkkond oli igati õppimist toetav.

Koolituse viisid läbi riigikohtu kohtunik Kaupo Paal ja Tallinna ringkonnakohtu kohtunik Peeter Pällin.

5. Individuaalsed arendavad vestlused ja enesearengu töötuba (23. september, veeb / Tallinn)

Alustavatel kohtunikel tuleb see koolitus läbi kolme aasta jooksul ametisse nimetamisest. Alustavate kohtunike töörolli sisseelamist toetav moodul koosnes kahest osast: individuaalsest sessioonist psühholoogiga ja enesearengu töötoast väikses grupis. Mõlemad toetasid eneseanalüüsi, oma rollide mõtestamist ning oma tugevuste ja arenguvajaduste kaardistamist.

Vestlused ja töötoa viis läbi Liisa Raudsepp, psühholoog ja superviisor Tripod Grupp OÜ-st.

6. Tööprotsessi ja meeskonna juhtimine (21. oktoober, Tartu)

Koolitus on alustavatele kohtunikele kohustuslik ja tuleb läbida kolme aasta jooksul ametisse nimetamisest. Kohtumenetluse mõistliku tempo hoidmiseks on vajalik osata kogu tööprotsessi suunata, delegeerida ja meeskonda juhtida. Koolitus oli interaktiivne, kogemuspõhine arutelu kolleegidega koos praktiliste harjutustega, et aidata tööd hallata ja vähendada ametisse asumise stressi.

Kõige kasulikumaks peeti ajajuhtimise, menetlusgrupi tööjaotuse ja KIS-iga seonduvat ning individuaalset lähenemist osalejatele.

Koolituse viisid läbi Kai Härmand, Harju maakohtu kohtunik ja Kersti Kerstna-Vaks, Tartu ringkonnakohtu kohtunik.

7. Kohtulahendi koostamine tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunikele (18. november, Tallinn)

Kohtulahendi koostamise koolitus on programmi järgi üks kohustuslikest koolitustest, mis tuleks alustaval kohtunikul läbida esimesel võimalusel. Koolitusel käsitleti kohtulahendi koostamise temaatikat tsiviilkohtumenetluses, tavalisemaid probleeme ja arutleti selle üle, kuidas erinevat tüüpi kohtulahendeid arusaadavalt sõnastada, veenvalt põhjendada ja lahendi koostamise protsessi kohtuniku jaoks võimalikult otstarbekalt korraldada.

Osalejad hindasid praktilisi soovitusi ja näiteid nii heast kui halvast praktikast. Edaspidi oodatakse enam tagasisidet oma konkreetsetele lahenditele.

Koolitused viisid läbi Kristjan Siigur, Tallinna halduskohtu kohtunik; Oliver Kask, Tallinna ringkonnakohtu kohtunik.

8. Menetluse juhtimine kriminaalkohtunikele (29.–30. november, Tallinn)

Menetluse juhtimise koolitus on programmi järgi üks kohustuslikest koolitustest, mis tuleks alustaval kohtunikul läbida esimesel võimalusel. Koolitusel käsitleti kohtuliku arutamise planeerimist ja ettevalmistamist ning süüdistus- ja kaitseaktidele esitatavaid nõudeid, samuti erinevaid probleemsituatsioone kohtuistungis (sh virtuaalistungis) juhtimises ja suhetes avalikkusega.

Koolitusel osalejad said pidada ühe simulatsioonkohtuistungi, mida nii koolitajad kui teised osalejad tagasisidestasisid.

Osalejad leidsid, et koolitus ei peakski olema niivõrd simulatsiooni-, vaid pigem arutelu ja lahenduste leidmise keskne. Sisukad arutelud ja kogemuste jagamine aitasid leida ideid, mida igapäevases töös rakendada. Nenditi, et pärast koolitust tuntakse end oluliselt kindlamana.

Koolituse viisid läbi Katre Poljakova, Harju maakohtu kohtunik; Inna Ombler, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik; Laura Aiaots, Riigiprokuratuuri riigiprokurör; Oliver Nääs, advokaadibüroo LEXTAL vandeadvokaat.